

«Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών»
«ΜΠΣ Δημιουργικής Γραφής»

Διπλωματική Εργασία
«Η αξιοποίηση του podcast στη διδασκαλία της Γεωγραφίας»

Μπολιάρη Ερατώ

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Βακάλη Άννα

Πάτρα, Φεβρουάριος 2024

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

«Η αξιοποίηση του podcast στη διδασκαλία της Γεωγραφίας»

Της Μπολιάρη Ερατώς

Επίβλεψη Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπουσα
Καθηγήτρια
Βακάλη Άννα

Συν-Επιβλέπουσα
Καθηγήτρια
Καλασαρίδου Σωτηρία

Μέλος της Επιτροπής
Καθηγητής
Μπρατίτσας Θαρρένος

Πάτρα, Φεβρουάριος 2024

Περίληψη

Η εκπαίδευση στις μέρες μας έχει εξελιχθεί σε μεγάλο βαθμό. Το σύγχρονο σχολείο, που κάποτε στόχευε μόνο στη στείρα γνώση έχει ανοίξει τις προοπτικές και τους στόχους του εισάγοντας νέες τεχνικές και μεθόδους διδασκαλίας σε ένα ολοκληρωτικά μαθητοκεντρικό πλαίσιο. Η έκφραση και η δημιουργικότητα, η ισότητα, η συμμετοχικότητα είναι μόνο λίγες από τις δεξιότητες, που επιδιώκονται να αποκτηθούν στο σχολικό πλαίσιο, με σκοπό την δημιουργία μαθητών ικανών να ανταποκρίνονται στα ερεθίσματα και να εκφράζουν την γνώμη τους με τόλμη και θάρρος.

Η εισαγωγή των τεχνολογικών μέσων στην σχολική ζωή, είναι πλέον πραγματικότητα. Σε πλήθος μαθημάτων και με μια πληθώρα μέσων η τεχνολογία έχει πια εισέλθει στο σχολικό πλαίσιο. Η τεχνολογία όμως μπορεί να αντιπροσωπεύεται από μια μεγάλη γκάμα εργαλείων, όπου άλλα έχουν πια εδραιωθεί και άλλα όχι, ενώ σε μερικά μαθήματα είναι περισσότερο αποδεκτή η χρήση τους ενώ σε άλλα όχι. Το podcast επιδιώκει και αυτό να κερδίσει τη θέση του και να αποδείξει την διδακτική του προοπτική, μια προοπτική, που μπορεί να γίνει άκρως χρήσιμη ακόμη και στο μάθημα της Γεωγραφίας.

Λέξεις κλειδιά: Δημιουργική γραφή, Αφήγηση, Ψηφιακή Αφήγηση, podcast Γεωγραφία,

Abstract

Education in our days has evolved significantly. The modern school, which once aimed solely at sterile knowledge, has broadened its perspectives and goals by introducing new techniques and teaching methods within a fully learner-centered framework. Expression, creativity, equality, and participation are just a few of the skills sought to be acquired in the school context, aiming to create students capable of responding to stimuli and expressing their opinions with courage and confidence.

The integration of technological tools into school life is now a reality. In numerous subjects and through a plethora of means, technology has become part of the school environment. However, technology can be represented by a wide range of tools, some well-established and others not, with varying degrees of acceptance in different subjects. Podcasting also seeks to secure its place and demonstrate its pedagogical potential, a perspective that can prove highly beneficial even in the Geography curriculum.

Key Words: Creative Writing, Digital Storytelling, Podcast, Geography

Περιεχόμενα

Περίληψη	2
Abstract	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Κατάλογος Εικόνων	8
Εισαγωγή	9
Α΄ ΜΕΡΟΣ - ΑΦΟΡΜΗΣΗ	11
Κεφάλαιο 1. Σύγχρονη Εκπαίδευση	11
1.1 Η εκπαίδευση του χτες και του σήμερα	11
1.2 Μέθοδοι και τεχνικές Διδασκαλίας	12
1.3 Εκπαιδευτική τεχνολογία	15
Κεφάλαιο 2. Δημιουργική Γραφή	17
2.1 Ορισμός και έννοια	17
2.2 Η Παιδαγωγική της δημιουργικής γραφής	19
2.3 Στρατηγικές δημιουργικής γραφής	20
Κεφάλαιο 3. Η Ψηφιακή Αφήγηση	22
3.1 Αφήγηση	22
3.2 Η Ψηφιακή Αφήγηση	23
3.2.1 Εργαλεία Ψηφιακής Αφήγησης	25
3.3 Ψηφιακή αφήγηση στην εκπαίδευση	30
Κεφάλαιο 4. Γεωγραφία	32
4.1 Διδακτική της Γεωγραφίας	32
4.2 Οδηγός διδακτικής της Γεωγραφίας	33
4.3 Γεωγραφία και ΤΠΕ	34
Β΄ ΜΕΡΟΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ	38
Κεφάλαιο 1. Ο σκοπός και τα μέσα	38
1.1 Σκοπός και διδακτικοί στόχοι	38
1.2 Μέσα δημιουργίας Podcast	44
Κεφάλαιο 2. Η ψηφιακή αφήγηση	46

2.1 Η σύλληψη της ιδέας και η διαδικασία.....	46
2.2 Η διάρθρωση της αφήγησης	48
2.2.2 Podcast 2 «Σύστημα πλοήγησης- οι απαρχές του gps»	53
2.2.3 Podcast 3 «Η Γη κινείται, μα πώς κινείται; »	57
2.2.4 Podcast 4	59
Συμπεράσματα	64
BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	67
Ελληνική	67
Ξενόγλωσση.....	70
Ιστοσελίδες	72
Παράρτημα.....	73

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1 Λογότυπο Canva, πηγή: https://www.canva.com/el_gr/	25
Εικόνα 2 Λογότυπο της Storybird, πηγή: https://storybird.com/	26
Εικόνα 3 Λογότυπο της Camtasia Studio, πηγή: https://www.techsmith.com/video-editor.html	26
Εικόνα 4 Λογότυπο της Voicethread, πηγή: https://voicethread.com/	28
Εικόνα 5 Λογότυπο Audacity, πηγή: https://www.audacityteam.org	29
Εικόνα 6 Λογότυπο Story Maker, πηγή:	29

Εισαγωγή

Η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία αφορά στην διδασκαλία της Γεωγραφίας με την χρήση τεχνολογικών μέσων και συγκεκριμένα με την χρήση ψηφιακών μεθόδων δημιουργίας, διανομής και ακρόασης ή προβολής ήχου και βίντεο μέσω του διαδικτύου. Επιδιώκεται η παραγωγή ενός θεματικού podcast, βασισμένου στην ενότητα α΄ της Γεωγραφίας της Στ΄ τάξης του Δημοτικού σχολείου, μέσα από τέσσερα επεισόδια, που ανταποκρίνονται σε έξι διδακτικές ώρες και το οποίο θα λειτουργήσει ως αφόρμηση για την διδασκαλία της ενότητας.

Αυτό, όμως, δεν θα μπορούσε να γίνει πράξη μην έχοντας προηγουμένως μελετηθεί εκτενώς η βιβλιογραφία για να αναδειχθεί η ανάγκη, τόσο της εισαγωγής των πολυμέσων στην εκπαιδευτική διαδικασία και στα αναλυτικά προγράμματα διδασκαλίας, όσο και η ανάγκη εκσυγχρονισμού του σχολείου εισάγοντας ταυτόχρονα την ελευθερία του λόγου και της έκφρασης δια μέσου της δημιουργικής γραφής.

Σύμφωνα με τα παραπάνω η εργασία χωρίστηκε σε δύο μέρη. Το πρώτο αφορά στην αφόρμηση και βασίζεται στην βιβλιογραφική ανασκόπηση. Ξεκινά με μια παρουσίαση του σύγχρονου σχολείου και των μεθόδων και τεχνικών διδασκαλίας, που αξιοποιεί, αλλά και την συνεχή εξέλιξή του, ενώ δίνεται έμφαση στην εισαγωγή των μέσων τεχνολογίας, πληροφορικής και επικοινωνίας στην εκπαίδευση. Το επόμενο κεφάλαιο αφιερώνεται στην δημιουργική γραφή, την παιδαγωγική και τις στρατηγικές εφαρμογής της. Στην συνέχεια γίνεται αναφορά στην αφήγηση, την εξέλιξη της σε ψηφιακή αφήγηση και τα μέσα της και στον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιείται στην εκπαίδευση σήμερα. Τέλος, παρουσιάζεται ειδικά το μάθημα της Γεωγραφίας - μάθημα για το οποίο θα δημιουργηθεί και το podcast-, πώς διδάσκεται αυτό σήμερα, ποιο το αναλυτικό πρόγραμμα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση και ποιες οι καινοτομίες, που έχουν συντελεστεί στην διεξαγωγή του έως τώρα, τουλάχιστον για τα ελληνικά δεδομένα.

Το δεύτερο μέρος αποτελεί το δημιουργικό. Στο πρώτο κεφάλαιο αυτού παρατίθεται αναλυτικά ο σκοπός της δημιουργίας του podcast και τα μέσα, που αξιοποιήθηκαν, για την εκτέλεση του. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η σκέψη με την οποία

δομήθηκε η αφήγηση και οι θεματικές ενότητες που δημιουργήθηκαν, ενώ εξηγείται ο τρόπος με τον οποίο συλλήφθηκε η ιδέα.

Τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα, τόσο αυτά που προκύπτουν από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, όσο και αυτά που προέκυψαν κατά την διαδικασία παραγωγής της ψηφιακής αφήγησης, ενώ παρατίθενται προτάσεις και προοπτικές για την εισαγωγή την ψηφιακής αφήγησης στο σχολείο, και ειδικότερα στο μάθημα της γεωγραφίας, και υπογραμμίζονται τα πλεονεκτήματα που θα επιφέρει.

Α΄ ΜΕΡΟΣ - ΑΦΟΡΜΗΣΗ

Κεφάλαιο 1. Σύγχρονη Εκπαίδευση

1.1 Η εκπαίδευση του χτες και του σήμερα

Ο θεσμός του σχολείου και γενικότερα η εκπαίδευση στοχεύει σε μια ολιστική σωματική, ψυχική, ηθικοπνευματική ανάπτυξη των μαθητών. Σε κάθε εποχή διαμορφώνεται ένας ξεχωριστός τύπος - μοντέλο - εκπαίδευσης, το οποίο λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αλλά και τις ανάγκες μέσα στις οποίες αναπτύσσεται. Αυτή η σύμπλευση ακολουθεί τα πορίσματα της παιδαγωγικής, της κοινωνιολογίας, της ψυχολογίας και άλλων επιστημών.

Στην Ελλάδα το εκπαιδευτικό μοντέλο, το οποίο κυριάρχησε στο παρελθόν ήταν, κατά κύριο λόγο, το δασκαλοκεντρικό. Σε αυτό ο δάσκαλος είχε την ιδιότητα της αυθεντίας και η παιδαγωγική μέθοδος στηριζόταν στο μοτίβο, ότι ο εκπαιδευτικός γνωρίζει τα πάντα και οι μαθητές θα πρέπει να επαναλαμβάνουν ορθά τις γνώσεις και τις πρακτικές του. Μέσα σε ένα κλίμα τρομοκρατίας τα παιδιά μετατρέπονταν σε παθητικούς δέκτες στείρων γνώσεων, βιώνοντας την καταπίεση και δημιουργώντας αισθήματα δυσφορίας, ως προς την γενικότερη ιδέα του σχολείου. Δεν ήταν λίγες οι φορές, και στην πλειονότητά τους αναίτιες, που χρησιμοποιούταν βία και αυστηρότατες ποινές, σε καθημερινή βάση, εγκλωβίζοντας τη σκέψη των μαθητών και παγιδεύοντας την ψυχή τους (Ζαχαριάδη, 2018).

Με τα χρόνια η βία απαγορεύτηκε, όμως η δασκαλοκεντρική αντίληψη χρειάστηκε αρκετό χρόνο ζυμώσεων και ακαδημαϊκών θεωριών για να κριθεί ως μη αποτελεσματική και να προσανατολιστεί η παιδαγωγική διαδικασία στις ανάγκες των μαθητών. Οι ζυμώσεις για τον μετασχηματισμό των σχολικών προγραμμάτων οφείλονται σε μια σειρά από ρηξικέλευθες προτάσεις, οι οποίες έλαβαν χώρα, τόσο στην Ευρώπη, όσο κυρίως στην Αμερική (Παπασαράντος, 2023). Αυτό το παραδοσιακό σχολείο εδώ και έναν αιώνα περίπου, αμφισβητείται. Οι κύριες αιτίες αυτής της αμφισβήτησης, θα πρέπει να αναζητηθούν στην αλλαγή των αντιλήψεων για τη φύση και την απόκτηση της γνώσης, τις αλλαγές στις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και τη διαπιστωμένη αναποτελεσματικότητα του

παραδοσιακού σχολικού συστήματος. Οι πρώτες αμφισβητήσεις έγιναν με παιδαγωγικά και ψυχολογικά κριτήρια και αναφέρονται στην αναντιστοιχία της κατακερματισμένης γνώσης προς τις ολιστικές αντιλήψεις, που διέπουν την παιδική ψυχολογία (Παπασαράντος, 2023).

Στις μέρες μας το σχολείο έχει ριζικά αλλάξει προς το καλύτερο. Οι σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις δίνουν βαρύτητα στη συμμετοχή του μαθητή στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην απομάκρυνση από το εκπαιδευτικό μοντέλο, στο οποίο κεντρικός πρωταγωνιστής ήταν ο δάσκαλος. Αυτό το νέο εκπαιδευτικό μοντέλο γνωστό ως μαθητοκεντρικό, στηρίζεται στις βιωματικές και διερευνητικές δράσεις, το φιλελεύθερο πνεύμα και το σεβασμό στις ξεχωριστές προσωπικότητες των μαθητών. Το σχολείο οφείλει να καλλιεργεί ολόπλευρα τα παιδιά, δίνοντας βάση στην ομαδικότητα, στοχεύοντας στην κριτική στάση και τη μεταγνώση, προάγοντας την κοινωνικοποίηση, ανιχνεύοντας τα ταλέντα και προάγοντας υψηλά ηθικό πνευματικά ιδεώδη. Το πιο σημαντικό, παρόλα τα παραπάνω, είναι πως το σχολείο βοηθά τους μαθητές να ανακαλύψουν την ταυτότητά τους και ταυτόχρονα να αισθανθούν δυνατά και ικανά με τα εφόδια τους, για να είναι έτοιμα να γίνουν πολίτες του κόσμου με παγκόσμια φυσιογνωμία (Ζαχαριάδη, 2018).

Οι νέες εκπαιδευτικές καινοτομίες, όπως, η ευέλικτη ζώνη, ο εποικοδομητισμός, η διαθεματικότητα, οι νέες τεχνολογίες και τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων είναι κατευθύνσεις που συμβάλλουν στο να μην επιβάλλεται η γνώση στους μαθητές. Αντιθέτως, στοχεύουν στην εκμείωση της γνώσης από τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά των μαθητών, μέσα από διαδικασίες αναζήτησης και να καταβάλλοντας κόπο για την αποκτήσουν της (Παπασαράντος, 2023).

1.2 Μέθοδοι και τεχνικές Διδασκαλίας

Μέθοδος διδασκαλίας είναι η επιλογή της πορείας, που θα ακολουθηθεί, κατά τη διεξαγωγή του μαθήματος και ο κύκλος, που θα διαγράφει για να καταλήξει στον προκαθορισμένο στόχο. Εργαλεία για την επίτευξη των στόχων είναι οι διδακτικές τεχνικές, που αξιοποιούνται και που χρησιμοποιούνται εναλλακτικά, έτσι ώστε να παρέχουν τα βέλτιστα μαθησιακά αποτελέσματα, προσαρμοσμένες στις συνθήκες, τις απαιτήσεις και τις ανάγκες των μαθητών (Μπέλλου, 2011).

Εισήγηση - διάλεξη - Μονολογική Παρουσίαση: Πρόκειται για την παρουσίαση του μαθήματος σε συγκεκριμένο χρόνο, από τον διδάσκοντα. Στα θετικά της συγκαταλέγονται η μετάδοση συγκροτημένων γνώσεων, η μη ανάγκη ιδιαίτερης προετοιμασίας της, η αναγκαιότητά της στη εισαγωγή θεματικών και ο χρόνος που δίνει στους μαθητές να επεξεργαστούν τις πληροφορίες που λαμβάνουν. Σήμερα, αντιμετωπίζεται με επιφύλαξη καθώς δεν ενθαρρύνει την συμμετοχικότητα των μαθητών και κατά συνέπεια δεν τους αφήνει την δυνατότητα να καλλιεργήσουν κριτικές και δημιουργικές ικανότητες (Τριλιανός, 2004).

Συζήτηση - διάλογος: Η λειτουργία του διαλόγου, εντός τάξης παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα να στηρίζουν τις θέσεις τους, να αναπτύξουν επιχειρηματολογία και να μετέχουν ενεργά στην διδακτική διαδικασία. Ο διάλογος μπορεί να αναπτυχθεί είτε ανάμεσα στον διδάσκοντα και τους μαθητές είτε ανάμεσα στους μαθητές και με συντονιστή των εκπαιδευτικό. Το τελευταίο, δε, κρίνεται σημαντικό έτσι ώστε η συζήτηση να είναι γόνιμη. (Μπέλλου, 2011).

Ερωταποκρίσεις: Συνήθως συνδυάζονται με άλλες τεχνικές διδασκαλίας, όπως τις δύο προηγούμενες ή την πρακτική άσκηση. Το σημαντικότερο σημείο των ερωταποκρίσεων είναι να αντιληφθεί ο εκπαιδευτικός τον χρόνο και το είδος των ερωτήσεων που πρέπει να θέσει, ώστε η διαδικασία να αποβεί εποικοδομητική για τους μαθητές (Τριλιανός, 2004). Παρόμοια είναι και η τεχνική της χιονοστιβάδας, που στοχεύει στην ανταλλαγή απόψεων και αποσκοπεί στο να εγείρει προβληματισμούς γύρω από μια θεματική (Μπέλλου, 2011).

Καταιγισμός ιδεών (brainstorming): Πρόκειται για την τεχνική εξέτασης ενός θέματος μέσα από την ενθάρρυνση και την υποκίνηση των παιδιών να εκφράσουν ελεύθερα και αυθόρμητα τις ιδέες και τις απόψεις τους. Αφορά σε μια πολύ χρήσιμη τεχνική για την επίλυση ζητημάτων και την αξιολόγησή τους (Μπέλλου, 2011).

Επίδειξη: Χρήση της επίδειξης γίνεται για την απόκτηση πρακτικών γνώσεων. Δεν πρόκειται για μια κατάλληλη τεχνική στα πλαίσια της διδασκαλίας θεωρητικών μαθημάτων, ενώ συνήθως χρησιμοποιείται κατά την εκτέλεση κάποιας διαδικασίας που υποδεικνύει ο εκπαιδευτικός και στην συνέχεια καλούνται να μιμηθούν οι μαθητές (Μπέλλου, 2011).

Πρακτική Άσκηση: Πρόκειται για την πρακτική εφαρμογή γνώσεων που κατακτήθηκαν σε μια θεματική ενότητα και συνδυάζεται με την θεωρία της. Ο χρόνος που χρειάζεται για την πρακτική άσκηση δεν είναι απαραίτητως πολύς, όμως, απαιτεί την προσεκτική παρατήρηση και προετοιμασία (Μπέλλου, 2011).

Ομάδες Εργασίας: Με βάση αυτήν την τεχνική οι μαθητές κατανέμονται σε ομάδες με σκοπό την εκπόνηση δραστηριοτήτων και ασκήσεων. Στα πλαίσια μιας τέτοιας διαδικασίας οι μαθητές εκπαιδεύονται στην αξία της συνεργασίας, ενώ παράλληλα αναπτύσσουν κοινωνικές αρετές, όπως ο αλληλοσεβασμός (Μπέλλου, 2011).

Παιχνίδι των ρόλων: Το παιχνίδι γενικά είναι μια ιδιαίτερα χρήσιμη τεχνική για τη διδασκαλία επιστημονικών εννοιών. Ο μαθητής αναλαμβάνουν την αναπαράσταση μιας λειτουργίας ή ενός γεγονότος και μέσω αυτού εμπλέκονται ενεργά στην εξεταζόμενη κατάσταση και κατανοούν σε βάθος την θεματική βιώνοντάς την (Μπέλλου, 2011).

Μελέτη περίπτωσης: Αφορά σε ένα παράδειγμα, το οποίο προέρχεται είτε από τον κόσμο του φανταστικού είτε από του πραγματικού, και αξιοποιείται χάριν παραλληλισμού. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί, τόσο ως παράδειγμα αναφοράς, όσο και ως πρόβλημα προς επίλυση (Μπέλλου, 2011).

Εννοιολογικός Χάρτης: Αναφέρεται σε ένα γραφικό οργανωτικό εργαλείο, που χρησιμοποιείται για να αναπαραστήσει ιδέες, έννοιες και σχέσεις, που σχετίζονται με την τεχνική διδασκαλίας. Επί της ουσίας, βοηθά τους εκπαιδευτικούς να οργανώσουν τις σκέψεις τους και να δημιουργήσουν μια σαφή εικόνα της διαδικασίας διδασκαλίας που έχουν σχεδιάσει. Σε έναν εννοιολογικό χάρτη τεχνικής διδασκαλίας, μπορεί να συμπεριληφθούν διάφορα στοιχεία όπως, στόχοι διδασκαλίας, μαθησιακοί στόχοι και δραστηριότητες διδασκαλίας, αξιολόγηση μάθησης, ακόμη και των καθορισμό των εργαλείων και των υλικών, που θα χρησιμοποιηθούν (Μπέλλου, 2011).

Οι μέθοδοι διδασκαλίας, σήμερα, είναι δυνατόν να εμπλουτιστούν και να συμπληρωθούν κάνοντας χρήση των τεχνολογικών μέσων. Μέσα από την τεχνολογία πληροφορικής και

επικοινωνιών (ΤΠΕ), προσφέρονται διάφορα εργαλεία και πόροι για τη βελτίωση της διαδικασίας διδασκαλίας και την ενίσχυση της μάθησης.

1.3 Εκπαιδευτική τεχνολογία

Ως εκπαιδευτική τεχνολογία νοείται η αξιοποίηση των τεχνολογικών και επικοινωνιακών μέσων στην διαδικασία της διδασκαλίας. Από το 1960, όπου ο όρος άρχισε να γίνεται ευρέως γνωστός, έως και σήμερα, έχουν διατυπωθεί διάφοροι εξελικτικοί ορισμοί (Γιαννούλας, 2023).

Παραπλήσιοι όροι είναι η ψηφιακή τεχνολογία, η τεχνολογία της πληροφορίας, η τεχνολογία της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ). Οι παραπάνω χρησιμοποιούνται, είτε ως αμιγώς ταυτόσημοι όροι, είτε ως αλληλεπικαλυπτόμενοι σχετικά με το εννοιολογικό τους υπόβαθρο, είτε ακόμη και με διαφορετική νοηματοδότηση από ορισμένους μελετητές και συγγραφείς, καθώς δεν υπάρχει σαφής διάκριση μεταξύ τους (Salavati, 2016), ενώ περισσότερο διαδεδομένος στην βιβλιογραφία εντοπίζεται ο τελευταίος.

Η αρχή της ενσωμάτωσης των υπολογιστικών μέσων στην εκπαιδευτική διαδικασία θα πρέπει μάλλον να τοποθετηθεί συγκεκριμένα κατά το 1959. Τότε επινοήθηκε το πρόγραμμα PLATO (Programmed Logic for Automatic Teaching Operations) στο Πανεπιστήμιο του Illinois, από τον Donald Bitzer. Η καινοτομία αυτή, όμως δεν επέφερε βελτιώσεις στη σχολική και διδακτική αποτελεσματικότητα, αφού οι εκπαιδευτικοί ήταν επιφυλακτικοί προς τις καινούριες πρακτικές και δεν διέθεταν καμία εμπειρία στην εφαρμογή τους, ενώ ανασταλτικός παράγοντας ήταν και το κόστος τους (Norte et al, 2005). Στην γενικευμένη εμφάνιση των υπολογιστών στην εκπαιδευτική διαδικασία σημαντικό ρόλο έπαιξε η κυκλοφορία των πρώτων μικροϋπολογιστών, μόλις είκοσι χρόνια αργότερα (Μαστρογιάννης, 2014).

Η εισροή των τεχνολογικών μέσων στην εκπαιδευτική διαδικασία συνοδεύεται από πλήθος πλεονεκτημάτων. Τα προγράμματα σπουδών εκσυγχρονίζονται, ως προς το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία. Αφενός ενισχύεται ο ρόλος του εκπαιδευτικού, ως οργανωτή μέσω της

αναζήτησης και αξιοποίησης των κατάλληλων μέσων και αφετέρου του μαθητή, ως μεμονωμένη προσωπικότητα με αμέτρητες επιλογές έκφρασης (Ζωγόπουλος, 2001: Βαθρακογιάννη κ.α. 2018).

Αναλυτικά, τα υπολογιστικά μέσα εκτός από γνωστικά αντικείμενα, δίνουν την δυνατότητα χρήσης σαν πηγή πληροφόρησης, επικοινωνίας, αλλά και σαν εποπτικά μέσα διδασκαλίας και νοητικά εργαλεία με την ανάπτυξη ανάλογων μοντέλων διδασκαλίας. Αρχικά, ευνοείται η εξατομικευμένη και διαφοροποιημένη διδασκαλία, μέσω της δυνατότητας προσαρμογής στους προσωπικούς ρυθμούς μάθησης και τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα των μαθητών. Επίσης, δημιουργείται ένα ελκυστικό και φιλικό περιβάλλον για τον μαθητή, το οποίο τον τέρπει, προσφέροντάς του αμοιβαία επικοινωνία με την τεχνολογία. Με αυτόν το τρόπο, ο εκπαιδευόμενος εισέρχεται σε μια διαδικασία, που τον βάζει να σκεφτεί και να ανταποκριθεί και ο υπολογιστής με τη σειρά του να τον επιβραβεύσει, να τον διορθώσει και να του αποδείξει το σωστό. Τέλος, παρέχεται η δυνατότητα πειραματισμού και έρευνας, μέσω της ενθάρρυνσης του μαθητή για την ανάπτυξη μεθοδικής και επιστημονικής προσέγγισης στη σκέψη (Βαθρακογιάννη κ.α. 2018).

Η χρήση των τεχνολογιών, όμως, από όσα πλεονεκτήματα και αν συνοδεύεται θα πρέπει πάντα να χρησιμοποιείται ως συμπληρωματικό εργαλείο. Η λειτουργία τους θα πρέπει να περιβάλλει και να συμβάλει στη διαθεματική προσέγγιση της γνώσης, στην ανάπτυξη των γενικών ικανοτήτων των μαθητών, αλλά και στην εφαρμογή ενεργητικών μεθόδων μάθησης (Ζωγόπουλος, 2001). Στην πραγματικότητα δεν μπορούν να αντικαταστήσουν την ίδια τη διαδικασία της μάθησης, καθώς συνοδεύονται πολλές φορές από αστοχίες. Ανάμεσα σε αυτές είναι τα τεχνικά προβλήματα, που ανακύπτουν κατά τη διάρκεια εφαρμογής τους, με ανάγκη για άμεση παρέμβαση από τον εκπαιδευτικό, τα ποικίλα ερωτήματα και οι διαφορετικές συμπεριφορές, που εκδηλώνουν οι μαθητές και τα οποία χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης την στιγμή που συμβαίνουν (Demetriou, 2023).

Κεφάλαιο 2. Δημιουργική Γραφή

2.1 Ορισμός και έννοια

Το να προσπαθήσει κανείς να αποδώσει έναν ακριβή ορισμό της δημιουργικής γραφής αποτελεί δύσκολη υπόθεση. Στην πραγματικότητα ο όρος επιχειρεί να αποδώσει στα ελληνικά τον αντίστοιχο ξενόγλωσσο “creative writing” και παραπέμποντας σε μία σειρά διαφορετικών νοημάτων που προκαλούν σύγχυση και αμηχανία όχι μόνο λόγω των πολλαπλών σημασιοδοτήσεών τους, αλλά κυρίως για τις αξιολογικές τους προεκτάσεις (Κωτόπουλος, 2012).

Η δημιουργική γραφή είναι ένα είδος γραφής που επικεντρώνεται στην έκφραση της φαντασίας, των συναισθημάτων και των ιδεών του συγγραφέα. Σε αντίθεση με άλλα είδη γραφής που μπορεί να επικεντρώνονται στην αντικειμενική αναφορά γεγονότων ή πληροφοριών, η δημιουργική γραφή επιτρέπει στον συγγραφέα να εκφραστεί με ελευθερία και να δημιουργήσει έναν κόσμο μοναδικών ιδεών και εμπειριών.

Στα πλαίσια της δημιουργικής γραφής, οι συγγραφείς μπορούν να χρησιμοποιήσουν ποικίλες τεχνικές όπως παροιμίες, μεταφορική γλώσσα, συμβολισμό και άλλες λογοτεχνικές συστατικές προκειμένου να δημιουργήσουν μια πλούσια και ενδιαφέρουσα αφήγηση. Η δημιουργική γραφή μπορεί να εφαρμοστεί σε διάφορα λογοτεχνικά είδη, όπως ποίηση, μυθιστόρημα, διήγημα, θέατρο και άλλα. Συχνά, οι συγγραφείς δημιουργικής γραφής επιδιώκουν να προκαλέσουν συναισθηματικές αντιδράσεις, να ενθαρρύνουν τη σκέψη ή απλώς να ψυχαγωγήσουν τους αναγνώστες τους.

Η αρχή της ιστορίας της δημιουργικής γραφής θα πρέπει να αναζητηθεί στην Αμερική των εκπνοών του 19ου αιώνα. Σε αυτή την πρωταρχική της φάση εκδηλώθηκε ως αντίδραση στη σχολαστική, φιλολογική προσέγγιση της λογοτεχνίας, η οποία αντιμετωπιζόταν ως ένα στείο κείμενο ιστορικού και γλωσσικού ενδιαφέροντος. Αυτή η αντίδραση υπό την μορφή της αμφισβήτησης, επέφερε την αναμόρφωση του προγράμματος σπουδών στο πανεπιστήμιο

του Χάρβαρντ με την εισαγωγή ενός νέου μαθήματος με τίτλο «Σύνθεση Λόγου» (Κωτόπουλος, 2014).

Χρονολογική τομή αποτελεί το 1930, όπου η δημιουργική γραφή εντάχθηκε ως αυτόνομο γνωστικό αντικείμενο στο πανεπιστήμιο της Iowa. Η ένταξη του έγινε με σκοπό να επιτρέψει στους φοιτητές και τους ερευνητές να εξερευνήσουν τις διάφορες πτυχές της γραφής που υπερβαίνουν τα συμβατικά όρια της λογοτεχνίας και να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα τους σε γραπτή μορφή, εμπνεόμενο από τις αρχές της Νέας Κριτικής.

Με τα χρόνια τα μαθήματα δημιουργική γραφής πλήθυναν και έγιναν δημοφιλή σε προπτυχιακό επίπεδο εμμένοντας πιστά στον ιδρυτικό παιδαγωγικό στόχο, αυτόν της βαθύτερης κατανόησης δια μέσου της δημιουργικής άσκησης. Κατά την δεκαετία του 1960, είχαν πολλαπλασιαστεί σε τέτοιο βαθμό, ώστε έλαβαν την λειτουργία τμημάτων προετοιμασίας αναδύομενων συγγραφέων. Η καθιέρωση της ως σπουδή μεταπτυχιακού επιπέδου πραγματοποιήθηκε εξελικτικά με την λειτουργία αρχικά πέντε μεταπτυχιακών προγραμμάτων (Iowa, Johns Hopkins, Stanford, Denver και Cornell). Αυτή η ανάπτυξη της που ξέφυγε από το όρια των Η.Π.Α. μπορεί να ερμηνευθεί ως αντίδραση ενάντια στην κυριαρχία της Θεωρίας, η οποία είχε αποκλείσει οποιαδήποτε αντιμετώπιση του λογοτεχνικού κειμένου ως δημιουργία, αντιμετωπίζοντας το μόνο ως μόρφωμα ευρύτερων επιδράσεων και αποκλείοντας τα μυθιστορήματα, τα διηγήματα και τα ποιήματα από κάθε αξιακή θεώρηση (Κωτόπουλος, 2013).

Στην πορεία των χρόνων η ακαδημαϊκή παιδεία για τη δημιουργική γραφή εξαπλώθηκε με τη μορφή σεμιναρίων, την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και με τη παραγωγή και διάθεση πληθώρας εγχειριδίων. Ταυτόχρονα ενισχύθηκε με την πάροδο των ετών η τάση διεύρυνσης της διδασκαλίας της δημιουργικής γραφής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη η δημιουργική γραφή έχει, τηρουμένων των αναλογιών και ορολογιών της χρήσης της αγγλικής γλώσσας, αντίστοιχη εξέλιξη, ενώ, πλέον και η Αυστραλία και η Ασία αριθμούν πάρα πολλά σχετικά προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα (Κωτόπουλος, 2014).

Στην Ελλάδα η έλευση της έγινε με δειλία χωρίς συστηματικότητα στην αρχή με τη μορφή σεμιναρίων κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1980 (Κωτόπουλος, 2014). Πρώτη φορά

εισάγεται με τη μορφή πανεπιστημιακού σεμιναρίου στα 1996, σε τμήματα ανθρωπιστικών σπουδών των πανεπιστημίων της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης (Ντιούδη, 2012). Περίπου μια εικοσαετία αργότερα κατά το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009 θεσμοθετήθηκε το πρώτο ελληνικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Δημιουργική Γραφή» στην Ελλάδα, στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, ανοίγοντας το δρόμο για την εξέλιξη και την καθιέρωση αυτού του κλάδου του επιστητού στην χώρα μας (Κωτόπουλος, 2014).

2.2 Η Παιδαγωγική της δημιουργικής γραφής

Θέτοντας ως δεδομένο πως η δημιουργική γραφή αποτελεί ένα ξεχωριστό είδος γνώσης και ένα ξεχωριστό επιστημονικό πεδίο, έχει και την ανάγκη μιας ειδικής παιδαγωγικής. Κατά την άνθησή της επηρεάστηκε και δανείστηκε τις καθιερωμένες παιδαγωγικές της γλωσσικής διδασκαλίας και της Θεωρίας της λογοτεχνίας. Σταδιακά καθιερώθηκε ως η επιστήμη της τέχνης της διδασκαλίας μιας τέχνης, της Λογοτεχνίας (Κωτόπουλος, 2015).

Οι παιδαγωγικές αντιλήψεις για την διδασκαλία της δημιουργικής γραφής έχουν συνοπτικά διατυπωθεί μέσω τεσσάρων ξεχωριστών αντιλήψεων, που συλλειτουργούν και διατυπώθηκαν βάσει των διαφορετικών θεωρητικών προσεγγίσεων της λογοτεχνίας. Πρόκειται για την παιδαγωγική της αντικειμενικότητας, απότοκο της σχολής της Νέας Κριτικής, που αντιμετωπίζει τα λογοτεχνικά κείμενα ως ανεξάρτητους φορείς νοημάτων. Την παιδαγωγική της αυτοέκφρασης, με μια περισσότερο ρομαντική οπτική. Την παιδαγωγική της μίμησης, που όπως και σε όλες τις άλλες τέχνες, εστιάζει στο παράγωγο της εργασίας, ενός προηγούμενου συγγραφέα και την συνακόλουθη αναπαραγωγή των τεχνικών κατά τα προηγούμενα πρότυπα. Τέλος, στην παιδαγωγική της αναγνωστικής ανταπόκρισης, που δίνει βάση στην πρόσληψη του αναγνώστη (Donnelly, 2009).

Στην αξιοποίηση της στο σχολικό πλαίσιο η δημιουργική γραφή παρέχει στους διδάσκοντες την ευκαιρία αποδέσμευσης από τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από μια σειρά δυνατοτήτων, όπως η επιλογή της αφόρμησης, ο σχολιασμός, η σύνθεση, η σύνδεση γραπτού και προφορικού λόγου (Σουλιώτης, 2012). Έτσι, στην παιδαγωγική έκφασή της συνθέτει ένα σύνολο γνώσης, ένα σύνολο δεξιοτήτων, ένα

πλήθος εκπαιδευτικών τεχνικών που αξιοποιούνται από τον διδάσκοντα. Η διαφορά της ως προς την στείρα μάθηση, είναι ότι αποτελεί μια ανεξάντλητη μεταβίβαση γνώσεων, τεχνικών και συναισθημάτων από τον διδάσκοντα προς το ακροατήριο του ξεφεύγοντας από τα όρια ενός τυπικού μαθήματος. Στην πραγματικότητα αποτελεί μια διαδικασία βιωματικού χαρακτήρα κατά την οποία και οι ίδιοι οι μαθητές μπορούν να κατακτήσουν τη γνώση συνειδητά ή ασυνειδητά και τελικά να παράξουν λόγο εξίσου σημαντικό με εκείνο του δασκάλου τους (Κιοσσές, 2019).

2.3 Στρατηγικές δημιουργικής γραφής

Για την παραγωγή δημιουργικής γραφής, ο παραγωγός, είναι αντιμέτωπος με ένα γλωσσικό πρόβλημα το οποίο καλείται να επιλύσει. Το αποτέλεσμα αυτής της επίλυσης είναι ο παραγόμενος λόγος, προερχόμενος από μια διαδικασία παραγωγής ιδεών. Ο στόχος είναι κάθε φορά αυτή η επίλυση και όχι η δημιουργία και προβολή αναδυόμενων συγγραφέων, αν και θα ήταν σημαντικό κεκτημένο, αν συνέβαινε (Κιοσσές, 2019).

Το δημιουργικό κείμενο είναι μοναδικό. Εμφανίζει πλούτο πρωτότυπων ιδεών και το στοιχείο της έκπληξης. Τα γλωσσικά στοιχεία και οι μονάδες λόγου, πλέκονται μεταξύ τους με ένα ολότελα ανορθόδοξο τρόπο, η χρήση του λόγου είναι αποκλίνουσα, οι λεκτικοί συνδυασμοί είναι απροσδόκητοι, άλλα το αποτέλεσμα - κείμενο είναι λογικά ικανοποιητικό. Τα γεγονότα και η δράση των προσώπων προσανατολίζονται σε νέες απρόβλεπτες και μη αναμενόμενες καταστάσεις με έμφαση σε συμβολικές λειτουργίες. Αυτό συμβαίνει, γιατί το γλωσσικό πρόβλημα, σε κάθε περίπτωση, επιδέχεται περισσότερες από μια λύσεις καθώς το κείμενο που δημιουργείται περιέχει ιδέες και απόψεις καινοφανείς και μοναδικές, ως προς την αντίληψη του κόσμου. Ένα γεγονός, ένα κείμενο, ένα πρόσωπο, ένα αντικείμενο, μια λέξη, μια φράση είναι εικόνα, μια ανάμνηση και ένα σωρό άλλα ερεθίσματα από τον ορατό ή τον ασυνείδητο κόσμο, θα αποτελέσουν την εναρκτήριο της ιδέας, θα δημιουργήσουν ανάγκες επικοινωνίας και έκφρασης, οι οποίες τελικά θα ικανοποιηθούν διαμέσου της συγγραφής κειμένου.

Τα στάδια της δημιουργικής γραφής προσομοιάζουν με τα στάδια εκδήλωσης δημιουργικότητας την επώαση και την έμπνευση (Γρόσος, 2015). Ο βασικότερος στόχος

στην παραγωγή δημιουργικής γραφής είναι, κυρίως η απελευθέρωση της έκφρασης, ενώ το σημαντικότερο εργαλείο είναι η καταγραφή σημειώσεων του περιβάλλοντος, το οποίο περιβάλλει τον γράφοντα, από παρατηρήσεις ανθρώπων, τόπων και γεγονότα, που μπορεί είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν ως πηγή έμπνευσης στη γραφή. Η χρήση προκλήσεων ή θεμάτων, που παρέχονται εκ των προτέρων θα λειτουργήσουν ενθαρρυντικά στην δημιουργική σκέψη και σε δεύτερο χρόνο στην δημιουργική γραφή.

Πρώτη διαδικασία είναι η επικέντρωση στο πρόβλημα, δηλαδή τη θεματική, την οποία πρέπει να αναπτυχθεί. Στην συνέχεια έρχεται σιγά σιγά η εκτύλιξη της πλοκής και δημιουργείται η ατμόσφαιρα, ο χώρος και η διάθεση μέσα στην οποία διαδραματίζεται η πλοκή. Φανταστικά και ονειρικά στοιχεία θα πρέπει να εκπλήξουν και να εμπλουτίσουν τη σκέψη. Εδώ κυρίαρχο ρόλο διαδραματίζει η χρήση του λόγου, η ορθή αξιοποίηση των λέξεων, που δίνουν ένταση στους χαρακτήρες και τις πράξεις τους αλλά και σε οποιοδήποτε συμβάν, όπως για παράδειγμα ένα καιρικό φαινόμενο.

Η δεύτερη διαδικασία περιλαμβάνει επεξεργασία και αναθεώρηση. Όλες οι πληροφορίες που έχουν συγκεντρωθεί στην προηγούμενη φάση ενδεχομένως να φέρνουν το συγγραφέα σε μια σύγχυση σχετικά με το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Η απομάκρυνση και η επανεστίαση για την επεξεργασία του κειμένου είναι αυτές οι ενέργειες που θα βοηθήσουν στη βελτίωση της δομής και της συνοχής του κειμένου.

Τελική διαδικασία είναι το τελικό γράψιμο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν μεσολαβούν παραπάνω από μια επανεξετάσεις, που θα τελειοποιούν τόσο τους ρόλους και τη διανομή τους, όσο και τους διαλόγους μεταξύ των. Στο τελικό στάδιο θα πρέπει να ελεγχθεί το κατά πόσον η ιστορία είναι ικανή να κερδίσει το ενδιαφέρον του ακροατή, να του αναπτύξει συναισθήματα και να εγείρει σκέψεις και προβληματισμούς (Birch, 2009).

Κεφάλαιο 3. Η Ψηφιακή Αφήγηση

3.1 Αφήγηση

Με τον όρο αφήγηση εννοούμε την πράξη της επικοινωνίας, με την οποία γνωρίζεται προφορικά ή γραπτά ένα γεγονός ή μια σειρά γεγονότων, πραγματικών ή μυθοπλαστικών. Υπό τον παραπάνω ορισμό η έννοια της αφήγησης, ως διαδικασία, δεν συνδέεται αποκλειστικά με τον κλάδο της λογοτεχνίας, αλλά μπορεί να συναντηθεί και σε άλλα είδη τέχνης αλλά και στην καθημερινή μας ζωή. Για να μπορέσει να πραγματοποιηθεί χρειάζεται η συμμετοχή τουλάχιστον ενός πομπού, του ενός ή περισσότερων δεκτών και του μηνύματος της αφήγησης (Κωτόπουλος...).

Η αφήγηση αποτελεί ένα διαχρονικό τρόπο διατήρησης της μνήμης και της επικοινωνίας. Πριν καν ο άνθρωπος επινοήσει τη γραφή αποτελούσε το μοναδικό μέσο μετάδοσης στις ιστορίες και των πολιτισμών (Egan, 1989). Η χρήση της είναι καθημερινή από το σύνολο των ανθρώπων, αξιοποιώντας την για να περιγράψουν τις σκέψεις, τις αναμνήσεις, τους προβληματισμούς τους, ακόμα και το πώς πέρασαν τη μέρα τους.

Μέσα από την αφήγηση διεγείρεται η αντίληψη και το συναίσθημα του ακροατηρίου, σε μεγαλύτερο βαθμό από όσο θα μπορούσε να συμβεί μέσω της βίωσης της ίδιας της πραγματικότητας. Αυτό συμβαίνει, διότι η αφήγηση δεν επιδιώκει να μεταφέρει αυτούσιο ένα γεγονός, αλλά συνιστά η ίδια το γεγονός, αφού αφομοιώνει έναν φανταστικό κόσμο φαινομένων, των οποίων περιγράφει. Κατά συνέπεια στην επιστημονική έρευνα δεν μελετώνται οι τρόποι και τα γεγονότα της αφήγησης, καθώς αυτή αποτελεί πλασματική υποκατάσταση του πραγματικού, αλλά ο τρόπος με τον οποίο σκέφτεται ο άνθρωπος (Αθανασόπουλος, 2014).

Ο Seymour Chatman, με το έργο του "Story and Discourse: Narrative Structure in Fiction and Film" που δημοσιεύτηκε το 1978, συνέβαλε σημαντικά στη θεωρία της αφήγησης. Στο έργο αυτό, πρότεινε μια διάκριση μεταξύ αναλυτικών (analytic) και συνθετικών (synthetic) πτυχών της αφήγησης. Η αναλυτική Αφήγηση (Analytic Narration) επικεντρώνεται στην

εξέταση των δομικών στοιχείων της αφήγησης. Ο Chatman προσεγγίζει την αφήγηση ως ένα προϊόν με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Αυτό περιλαμβάνει τα στοιχεία της ιστορίας (story) όπως ο χρόνος, ο χώρος, οι χαρακτήρες, οι ενέργειες, και οι συνθήκες. Η αναλυτική προσέγγιση επικεντρώνεται στην ανάλυση των συστατικών μερών της αφήγησης για την κατανόηση της δομής της. Αντιθέτως η συνθετική αφήγηση (Synthetic Narration) ασχολείται με την ερμηνεία του πώς τα δομικά στοιχεία συνδυάζονται και πώς δημιουργούν ένα νόημα για τον αναγνώστη ή τον θεατή. Αναφέρεται στην κατανόηση της συνολικής εμπειρίας της αφήγησης και του πώς τα διάφορα στοιχεία αλληλεπιδρούν για να δημιουργήσουν συναισθηματική επίδραση, ένταση και νόημα. Έτσι, η μεν αναλυτική αφήγηση ασχολείται με τα συστατικά μέρη της αφήγησης, ενώ η δε συνθετική αφήγηση, εστιάζει στο πώς αυτά τα μέρη συνδυάζονται για να δημιουργήσουν ένα ολοκληρωμένο και συναισθηματικά φορτισμένο έργο (Chatman, 1978).

3.2 Η Ψηφιακή Αφήγηση

Η ψηφιακή αφήγηση είναι το αποτέλεσμα του συνδυασμού της παραδοσιακής προφορικής αφήγησης με τη χρήση πολυμέσων (Lathem, 2005). Είναι εκείνη η τέχνη, που παράγεται με το λόγο αξιοποιώντας, όμως, πλήθος μέσων, όπως οι εικόνες, τα βίντεο, η μουσική, τα κείμενα και οι ηχογραφήσεις (Robin & McNeil, 2012).

Η ιδέα της ψηφιακής αφήγησης ξεκίνησε το 1993. Πρωτοπόροι της ιδέας είναι οι Joe Lambert και Dana Atchley, οι οποίοι και ίδρυσαν μαζί το Κέντρο Ψηφιακής αφήγησης (Center for Digital Storytelling - CDS) του Πανεπιστημίου Berkeley στην Καλιφόρνια. Το εν λόγω κέντρο, το οποίο ιδρύθηκε με σκοπό να προωθήσει και να ενισχύσει την τέχνη και τη διαδικασία της ψηφιακής αφήγησης, έχει προτείνει ένα πλαίσιο με επτά βασικά στοιχεία για αυτήν. Αυτά τα στοιχεία επιδιώκουν να καθοδηγήσουν τον δημιουργό ψηφιακού περιεχομένου να δημιουργήσει μια συναρπαστική και συναισθηματικά φορτισμένη αφήγηση, ενώ ταυτόχρονα παρέχουν ένα χρήσιμο πλαίσιο για τη δημιουργία εμπλουτισμένων, συναισθηματικά φορτισμένων ψηφιακών αφηγήσεων.

- **Άποψη (Point):** Το σημείο αφήγησης, ο πυρήνας της ιστορίας. Είναι η κύρια ιδέα, το κεντρικό μήνυμα που επιδιώκεται να μεταφερθεί
- **Δραματική ερώτηση (Dramatic Question):** Μια κεντρική ερώτηση που δημιουργεί αγωνία και κρατά το κοινό ανυπόμονο για να μάθει την απάντηση.
- **Προσωπικό - Συναισθηματικό Ενδιαφέρον (Emotional Content):** Η προσωπική σύνδεση με την ιστορία και ο τρόπος με τον οποίο η ιστορία επηρεάζει συναισθηματικά το δημιουργό και το κοινό.
- **Ηχητικά (Voice):** Η χρήση της φωνής σας, του τόνου και του ρυθμού για να μεταφερθεί η αφήγηση με πειστικό τρόπο. Ο ήχος είναι αυτός που προσδίδει προσωπικό στοιχείο και βοηθά στην κατανόηση του περιεχομένου.
- **Αισθητική (Aesthetic):** Η επιλογή των γραφικών, των εικόνων, του χρώματος και άλλων στοιχείων που συνθέτουν την αισθητική της αφήγησης.
- **Επιλογή Μέσων (Pacing):** Ο τρόπος με τον οποίο ρυθμίζεται ο ρυθμός της αφήγησης, δηλαδή πώς αλλάζει ο ρυθμός της πλοκής. Το πόσο αργά ή γρήγορα εξελίσσεται ώστε να προκαλεί το ενδιαφέρον χωρίς να κουράζει ή να απωθεί τον ακροατή.
- **Οικονομία (Economy):** Η ικανότητα της σύνδεσης της αφήγησης με τον εξωτερικό κόσμο, κοινωνικά ή πολιτικά ζητήματα, χρησιμοποιώντας όσο υλικό χρειάζεται για να διηγηθεί κανείς την ιστορία χωρίς να υπερφορτωθεί και κουραστεί ο θεατής.

(Storycenter.org).

Ο Larry Brooks, μέσω του βιβλίου "Story Engineering," λίγα χρόνια αργότερα καθιέρωσε και εισήγαγε τις αρχές δόμησης, τις οποίες οφείλει να περιλαμβάνει μία αφήγηση προκειμένου να είναι επιτυχημένη. Αυτές οι αρχές στοχεύουν στο να παρέχουν μια ισχυρή δομή και συνοχή στην αφήγηση, βοηθώντας τους συγγραφείς να κατανοήσουν και να αναπτύξουν τις ιστορίες τους. Κεντρικό στοιχείο είναι η ανάλυση των χαρακτήρων, όπου οι πρωταγωνιστές έχουν σαφείς στόχους και συγκρούσεις. Εφαρμόζει τη δομή της τριπλής

πράξης με αρχή, μέση και τέλος, παρέχοντας ένα πλαίσιο για την εξέλιξη της πλοκής. Η ένταξη της σύγκρουσης ως κινητήριας δύναμης και η συνοχή του θέματος ως κεντρικής ιδέας ενισχύουν τη συνολική δομή. Επιδιώκει επίσης την εξειδίκευση των σκηνών, όπου κάθε σκηνή συνεισφέρει στην εξέλιξη της αφήγησης. Τέλος, επισημαίνει τη σημασία της εξέλιξης των χαρακτήρων κατά τη διάρκεια της ιστορίας.

3.2.1 Εργαλεία Ψηφιακής Αφήγησης

Στην βάση τους οι ψηφιακές αφηγήσεις είναι διαδραστικού χαρακτήρα. Αυτό σημαίνει ότι συνδυάζουν πολυμέσα, υπερμέσα ή ακόμα και ψηφιακά παιχνίδια. Στα βασικότερα πλεονεκτήματα της συγκαταλέγεται και η δυνατότητα διανομής των ιστοριών μέσω διαδικτύου, ενισχύοντας, έτσι, την εκπαιδευτική αξία και παρατείνοντας τον χρόνο ζωής τους (Latham, 2005).

Παρακάτω παρουσιάζονται ενδεικτικά ορισμένα από τα διαθέσιμα εργαλεία τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για δημιουργία ψηφιακών αφηγήσεων.

 <p>Εικόνα 1 Λογότυπο Canva, πηγή: https://www.canva.com/el_gr/</p>	<p><u>Canva</u></p> <p>Το Canva είναι μια πλατφόρμα σχεδίασης γραφικών, που επιτρέπει στους χρήστες να δημιουργούν διάφορα γραφικά περιεχόμενα, όπως γραφικά για κοινωνικά δίκτυα, παρουσιάσεις, αφίσες, έγγραφα και άλλο οπτικό υλικό. Παρέχει μια φιλική προς τον χρήστη εμπειρία, εύχρηστη ακόμη και για χρήστες χωρίς εμπειρία στον σχεδιασμό.</p> <p>Προσφέρει τόσο δωρεάν, όσο και επί πληρωμή σχέδια, με τα επί πληρωμή να</p>
---	---

	<p>παρέχουν επιπλέον χαρακτηριστικά και πρόσβαση σε μια διευρυμένη γκάμα στοιχείων σχεδιασμού (https://www.canva.com/el_gr/).</p>
 <p>Εικόνα 2 Λογότυπο της Storybird, πηγή: https://storybird.com/</p>	<p><u>Storybird</u></p> <p>Storybird είναι μια πλατφόρμα δημιουργίας ιστοριών και εικονογραφημένων βιβλίων που επιτρέπει στους χρήστες να δημιουργούν ιστορίες χρησιμοποιώντας εικόνες, που διαθέτει η πλατφόρμα. Οι εικόνες αυτές λειτουργούν ως κινητήρια δύναμη για τη δημιουργία της ιστορίας. Οι χρήστες μπορούν να γράψουν κείμενο για κάθε εικόνα και να δημιουργήσουν συνολικά την αφήγησή τους.</p> <p>Το Storybird χρησιμοποιείται ευρέως σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα για να ενθαρρύνει τη γραφή και τον δημιουργικό έκφραση των μαθητών. Επιπλέον, επιτρέπει τη δημιουργία και κοινή χρήση ιστοριών μεταξύ χρηστών σε όλο τον κόσμο. (https://storybird.com/)</p>
 <p>Εικόνα 3 Λογότυπο της Camtasia Studio, πηγή: https://www.techsmith.com/video-editor.html</p>	<p><u>Camtasia Studio</u></p> <p>Camtasia Studio είναι ένα λογισμικό για εγγραφή οθόνης και επεξεργασία βίντεο, που παράγεται από την εταιρεία TechSmith. Χρησιμοποιείται ευρέως για</p>

τη δημιουργία εκπαιδευτικών βίντεο, οδηγών χρήστη, παρουσιάσεων και άλλου περιεχομένου βίντεο.

Παρέχει δυνατότητες εγγραφής οθόνης, επεξεργασία βίντεο, προσθήκη εφέ, εξαγωγή και κοινοποίηση. Το Camtasia Studio αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο για εκπαιδευτικούς, δημιουργούς περιεχομένου και όσους χρειάζονται επαγγελματική επεξεργασία βίντεο με εύκολη χρήση (<https://www.techsmith.com/video-editor.htm>).

Εικόνα 4 Λογότυπο της Voicethread, πηγή:
<https://voicethread.com/>

Voicethread

Το VoiceThread είναι ένα συνεργατικό Online εργαλείο, στο οποίο οι χρήστες μπορούν να δημιουργήσουν και να δημοσιεύσουν παρουσιάσεις (slideshows) προκειμένου να δεχτούν τις παρατηρήσεις και τα σχόλια των υπόλοιπων χρηστών. Ο σχολιασμός των παρουσιάσεων μπορεί να γίνει είτε με ήχο (καταγραφή ήχου από το μικρόφωνο, προσθήκη αρχείου ήχου), με βίντεο (μέσω κάμερας) ή με κείμενο. Οι παρουσιάσεις που υπάρχουν στο εργαλείο μπορούν να ενσωματωθούν σε κάποια άλλη ιστοσελίδα.

Επίσης, το εργαλείο παρέχει δυνατότητα διαχείρισης των σχολίων που λαμβάνει η κάθε παρουσίαση (<https://voicethread.com/>).

Εικόνα 5 Λογότυπο Audacity, πηγή:
<https://www.audacityteam.org>

Audacity

Το Audacity είναι ένα ελεύθερο, ανοικτού κώδικα λογισμικό επεξεργασίας ήχου. Είναι ένα πρόγραμμα που παρέχει εργαλεία για την επεξεργασία και εγγραφή, τη δημιουργία μουσικής, την προσθήκη εφέ, ενώ υποστηρίζει πληθώρα μορφών ήχου. Το Audacity είναι διαθέσιμο δωρεάν για λήψη και χρήση σε υπολογιστές με λειτουργικά συστήματα Windows, macOS, και Linux (<https://www.audacityteam.org/>).

Εικόνα 6 Λογότυπο Story Maker, πηγή:
<https://www.story-maker.org/>

Story Maker

Το Story Maker είναι ένα εκπαιδευτικό εργαλείο που επιτρέπει στα παιδιά να δημιουργούν τις δικές τους ιστορίες διαδραστικά. Συνήθως, τέτοια εργαλεία στοχεύουν στην προώθηση της γραφής, της δημιουργικότητας και των βασικών δεξιοτήτων ανάγνωσης.

Τα παιδιά μπορούν να επιλέξουν χαρακτήρες, περιβάλλοντα και συμβάντα για την ιστορία τους, δημιουργώντας ένα προσαρμοσμένο περιεχόμενο. Το εργαλείο συνήθως παρέχει εικόνες, κείμενο και άλλα στοιχεία για να ενθαρρύνει τα παιδιά να δημιουργήσουν μια συναρπαστική ιστορία. (<https://www.story-maker.org>)

3.3 Ψηφιακή αφήγηση στην εκπαίδευση

Πολλοί μελετητές έχουν ανά τα χρόνια ανιχνεύσει και διατυπώσει τα ποικίλα πλεονεκτήματα της αφήγησης στην εκπαίδευση. Αρχικά, η αφήγηση βοηθά το άτομο να δημιουργήσει μια πιο οργανωμένη αντίληψη του κόσμου. Προσθετικά, βοηθά το μαθητή, τόσο υπό την έννοια της ενθάρρυνσης, όσο και υπό την έννοια της αντίληψης, να μπορέσει να εξηγήσει τον κόσμο στον εαυτό του και τους γύρω του αλλά και για να εξωτερικεύσει τη σκέψη του. Μέσω της αφήγησης ενισχύεται η γλωσσική ανάπτυξη, στον γραπτό και στον προφορικό λόγο, αλλά και η ικανότητα κατανόησης του λόγου. Ουσιαστική αξία, όμως, της αφήγησης είναι πως ενισχύει την ανάπτυξη και τη δημιουργικότητα, μέσω αλληλεπίδρασης και αλληλοκατανόησης, ανάμεσα στον αφηγητή και τον ακροατή. Επιπλέον, θεωρείται από πολλούς ένα ισχυρό διδακτικό εργαλείο, μέσω του οποίου οι μαθητές ταξινομούν τις εμπειρίες τους, κατανοούν το βαθύτερο νόημά τους και, τελικά, μαθαίνουν ανακαλύπτοντας (Μπρατίτσης, 2014: Bratitsis, Kotopoulos & Mandila, 2012). Τα πλεονεκτήματά τους αναδεικνύονται από τη χρήση ιστοριών ως εκπαιδευτικά μέσα, σε διάφορα είδη μαθημάτων, όπως θρησκευτικά (παραβολές), πολιτιστικά (μύθοι και θρύλοι) και άλλα (Brown & Duguid, 1998).

Οι ψηφιακές αφηγήσεις είναι δυνατόν να εφαρμοστούν σε πάρα πολλά πεδία, ενώ, παράλληλα, λειτουργούν και ως εκπαιδευτικό εργαλείο. Μέσα από αυτές διδάσκεται και ο ίδιος ο αφηγητής, μέσα από την προσπάθειά του να τις αναπτύξει και να τις αφηγηθεί χρησιμοποιώντας τα τεχνολογικά μέσα. Εκπαιδεύεται στο να δημιουργεί αφηγήματα λαμβάνοντας υπόψη την προοπτική του πιθανού ακροατηρίου και να αναλύει δεδομένα, για να παρουσιάσει την ιστορία του με όσο το δυνατόν περισσότερο ικανοποιητικό τρόπο (Μπρατίτσης, 2014).

Τα απαραίτητα μέσα και εργαλεία για την ψηφιακή αφήγηση είναι οι υπολογιστές, οι σαρωτές, οι κάμερες και οι συσκευές ηχογράφησης και βιντεοσκόπησης. Όλα τους είναι διαθέσιμα και προσιτά σήμερα, διευκολύνοντας την ένταξη και χρήση τους εντός σχολικών πλαισίων. Εκτός των συσκευών, που αναφέρθηκαν, διαθέσιμα ελεύθερα στο διαδίκτυο είναι και πολλά λογισμικά, με πλήθος δυνατοτήτων ως προς την σύνταξη, παραγωγή και διάθεση των ψηφιακών προϊόντων. Η ψηφιακή αφήγηση είναι δυνατόν να εφαρμοστεί σε όλες τις βαθμίδες και όλα τα είδη εκπαίδευσης. Οι ψηφιακές ιστορίες μπορούν να δημιουργηθούν

από τους εκπαιδευτικούς, ώστε να παρουσιάσουν ένα αντικείμενο, μια έννοια ή μια ιδέα με πιο ελκυστικό τρόπο κάνοντας χρήση των πολυμέσων και του διαδικτύου (Robin, 2008). Επιπροσθέτως, μπορούν να ενισχύσουν την αλληλεπίδραση των μαθητών με το περιεχόμενο (Burmark, 2004), ενώ, μπορούν να δημιουργηθούν και από τους μαθητές, ώστε να ενισχυθεί ένα σύνολο δεξιοτήτων, όπως η κριτική σκέψη, οι δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων και λήψης αποφάσεων, η συνεργατικότητα, η πρωτοβουλία και η αυτοκαθοδήγηση, η δημιουργικότητα, η καινοτομία και η ανάπτυξη ψηφιακού εγγραμματος (Robin, 2006). Έτσι, η μάθηση γίνεται πιο ελκυστική και καθιστά τα παιδιά ενεργά και παραγωγικά στο πλαίσιο ατομικών ή συνεργατικών και επικοινωνιακών δραστηριοτήτων (Bratitsis, Kotopoulos & Mandila, 2012).

Κεφάλαιο 4. Γεωγραφία

4.1 Διδακτική της Γεωγραφίας

Η Γεωγραφία είναι μια επιστήμη που μελετά τον πλανήτη μας, το περιβάλλον, την ανθρώπινη κοινωνία και τις διαφορετικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους. Ο πρώτος που χρησιμοποίησε τον όρο "Γεωγραφία" ήταν ο Ερατοσθένης, περίπου τον 3ο αιώνα π.Χ. Ο Ερατοσθένης θεωρείται, συχνά, ως ο "πατέρας της Γεωγραφίας" λόγω της συνολικής του προσέγγισης στη μελέτη του πλανήτη. Ο όρος Γεωγραφία, προέρχεται από την ελληνική γλώσσα, όπου "γεω" σημαίνει Γη και "γραφία" σημαίνει γραφή ή μελέτη. Συνολικά, η Γεωγραφία ασχολείται με την ανάλυση των φυσικών χαρακτηριστικών της Γης και των ανθρώπινων κοινωνιών πάνω σε αυτήν και μελετά το χώρο, τους ανθρώπους και τις μεταξύ τους σχέσεις (Murphy et al., 2011).

Με το μάθημα της Γεωγραφίας οι μαθητές έρχονται σε επαφή, από πολύ νωρίς, ήδη από την πρώτη τάξη του δημοτικού σχολείου. Μέσω του μαθήματος επιδιώκεται να διδαχθούν τα παιδιά την ιστορία της επιφάνειας της Γης, τη σχέση που έχουν οι άνθρωποι με το περιβάλλον τους και πως αυτό επηρεάζεται άμεσα από τις δικές τους ενέργειες, να αντιληφθούν, δηλαδή, την ανθρωπογεωγραφία. Γίνονται γνώστες των χαρακτηριστικών του τόπου τους και των ομοιοτήτων αυτού με άλλους τόπους και πολιτισμούς.

Η διδακτική της Γεωγραφίας είναι ένα νέο καθιερωμένο επιστημονικό θέμα, το οποίο αναπτύσσεται στο πλαίσιο της εξειδικευμένης διδακτικής. Η εξειδικευμένη διδακτική φέρνει σε συνάρτηση τις πτυχές, που σχετίζονται με το σχολικό πρόγραμμα σπουδών, τις μεθόδους διδασκαλίας και την αξιολόγηση της διδακτικής διαδικασίας. Αν και η διδακτική της Γεωγραφίας είναι ένα ανεξάρτητο επιστημονικό θέμα, βασίζεται στη θεωρία και τα αποτελέσματα άλλων επιστημών, ανάμεσα στις οποίες η γνωστική ψυχολογία κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική. Τα ερωτήματα, που καθοδηγούν είναι το τι και το που, τα οποία σχετίζονται με την θέση και τη φύση των γεωγραφικών εμφανίσεων, και το πως και γιατί, τα οποία σχετίζονται με τα αίτια των εμφανίσεων των φαινομένων. Στην ουσία βάσει αυτών των τριών ερωτημάτων, που λειτουργούν ως λέξεις-κλειδιά, είναι δυνατόν να

αποκωδικοποιηθούν η οργάνωση, η υλοποίηση και η αξιολόγηση των διδακτικών διαδικασιών της γεωγραφίας (Κατσίκης, 1992).

4.2 Οδηγός διδακτικής της Γεωγραφίας

Ο οδηγός για την διδακτική της Γεωγραφίας ορίζεται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ενώ το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα είναι το ΥΠΕΠΘ 2003. Ως κύριο σκοπό της, η διδασκαλία της Γεωλογίας - Γεωγραφίας θέτει την απόκτηση από τους μαθητές, των βασικών γνώσεων και την εξοικείωση με μεθόδους, που μελλοντικά θα συμβάλουν στην κατανόηση της δομής του χώρου και θα διευκολύνουν την ερμηνεία των αλληλεπιδράσεων και αλληλεξαρτήσεων, που αναπτύσσονται μεταξύ των ανθρώπων και του φυσικού περιβάλλοντος στον οποίο διαβιούν. Παράλληλα επιδιώκεται η απόκτηση κοινωνικών συνειδήσεων, όπως η αποδοχή πανανθρώπινων αξιών και η διαμόρφωση θετικών στάσεων, τόσο απέναντι στο άμεσο περιβάλλον τους, όσο και απέναντι των άλλων λαών του πλανήτη. Η αρχή γίνεται στην Α τάξη του δημοτικού, όπου οι μαθητές ξεκινούν το σχολείο και καλούνται να μάθουν να προσανατολίζονται χρησιμοποιώντας τη θέση του ήλιου, να αναγνωρίζουν το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον τους με τα χαρακτηριστικά του. Στη Β τάξη του δημοτικού ο προγραμματισμός ορίζει οι μαθητές να μάθουν να προσανατολίζονται στα σημεία του ορίζοντα, να αναγνωρίζουν γεωγραφικά στοιχεία από τους συμβολισμούς τους, να μάθουν για τον κύκλο του νερού, τις διαφορές του καιρού ανά περιοχές και να συσχετίζουν τον άνθρωπο με τις αλλαγές τόσο του φυσικού όσο και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Στη τρίτη τάξη του δημοτικού, τα παιδιά ξεκινούν να κάνουν χρήση σχετικών εργαλείων, όπως γνωριμία με την πυξίδα, η ανάγνωση χαρτών αλλά και αρχίζουν να αναπτύσσουν την κριτική τους θεώρηση εξασκώντας μεθόδους διάκρισης της χρησιμότητας των ανθρώπινων έργων στη φύση. Στην Δ' τάξη μαθαίνουν για τη θέση των γεωγραφικών διαμερισμάτων. Γνωρίζουν ότι οι χάρτες αποτελούν απεικόνιση στοιχείων της πραγματικότητας, μαθαίνουν να αναγνωρίζουν το φυσικό περιβάλλον του νομού τους και το πως ο άνθρωπος επεμβαίνει στο διαχωρισμό των διαμερισμάτων. Αργότερα, στην Ε' τάξη, εξοικειώνονται με τη γεωγραφική θέση της Ελλάδας, αλλά και με τα ευρύτερα πληθυσμιακά, κοινωνικά και ιστορικά χαρακτηριστικά της και μαθαίνουν να χρησιμοποιούν τους χάρτες για τη λύση γεωγραφικών προβλημάτων. Στη τελευταία, Στ' τάξη του δημοτικού, μέρος του

γνωστικού αντικειμένου της οποίας θα απασχολήσει και το δημιουργικό μέρος αυτής της εργασίας, οι μαθητές κατακτούν γνώσεις ως προς όλη την επιφάνεια της Γης. Διευρύνουν τις γνώσεις τους σε παγκόσμιο επίπεδο και μαθαίνουν για τα είδη χαρτών και για την χρησιμότητά τους στην επίλυση ζητημάτων και μαθαίνουν για την θέση της Γης σε ολόκληρο το ηλιακό μας σύστημα και στο διάστημα (ΦΕΚ 304B/13-03-2003).

Ανέκαθεν, το μάθημα της Γεωγραφίας ήταν συνυφασμένο με την χρήση χαρτών. Προκειμένου να υλοποιηθούν ορισμένοι από τους στόχους του αναλυτικού προγράμματος σπουδών (ΥΠΕΠΘ 2003), και σε πολλές, αν όχι σε όλες τις τάξεις ο χάρτης είναι σημαντικό εργαλείο, που συνοδεύει τη διδασκαλία. Το βάρος της σημασίας, όμως, που δίνεται στους χάρτες, τόσο από το ίδιο το αναλυτικό πρόγραμμα όσο και από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς δεν είναι πάντα αυτό που χρειάζεται. Δεν είναι λίγες οι φορές, όπου η επιλογή και ένταξη χαρτών μέσα στο διδακτικό πλαίσιο, γίνεται με τρόπο σχεδόν τυχαίο, αφού οι εκπαιδευτικοί, που διδάσκουν αυτό το μάθημα, δεν έχουν ή καλύτερα δεν επενδύουν στις κατάλληλες γνώσεις, ώστε το είδος των χαρτών, που θα επιλέξουν, να ανταποκρίνεται στους στόχους του τόσο του αναλυτικού προγράμματος όσο και σε αυτούς που θέτουν οι ίδιοι (Τζώτζης, 2007).

4.3 Γεωγραφία και ΤΠΕ

Στην εποχή μας γίνονται διαρκώς προσπάθειες για τον εκσυγχρονισμό του μαθήματος, όμως βασική απαίτηση των εκπαιδευτικών προς τους μαθητές, εξακολουθεί να είναι η αποστήθιση τμημάτων του βιβλίου, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, λόγω έλλειψης χρόνου (Μπουρλάκη, 2015). Το μάθημα της Γεωγραφίας, από την ίδια του τη φύση, απαιτεί τη χρήση πολλών και διαφορετικών εποπτικών μέσων, από τον κλασικό-παραδοσιακό χάρτη, μέχρι τον ηλεκτρονικό υπολογιστή.

Ο σύγχρονος τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος απαιτεί τη χρήση και την αξιοποίηση των τεχνολογικών μέσων, δεδομένου ότι, όπως έχει αποδειχτεί πρακτικά, τα πλεονεκτήματα και τα θετικά αποτελέσματα της ενσωμάτωσης των δυνατοτήτων του τομέα αυτού στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι εξαιρετικά σημαντικά. Στην Γεωγραφία ωφέλιμη θα ήταν η

χρήση ψηφιακών χαρτών και εικόνων από το διαδίκτυο, έτσι, ώστε τα παιδιά να μπορούν να αναλύουν δορυφορικούς χάρτες και να εντοπίζουν τα σημεία. Επίσης χρήσιμη θα ήταν η χρήση ψηφιακών δίσκων με γεωγραφικό περιεχόμενο και κατάλληλα επιλεγμένα από τον εκπαιδευτικό μικρά βίντεο από το διαδίκτυο. Αρκετά ενδιαφέροντα, ακόμα, είναι τα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών. Τα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών (ΓΣΠ) είναι υπολογιστικά συστήματα τα οποία περιλαμβάνουν υλικολογισμικό (κυρίως υπολογιστές και λογισμικό), χρήστες και τεχνικές για την εισαγωγή, ανάλυση/επεξεργασία και απεικόνιση πληροφοριών χώρου. Είναι πληροφορικά συστήματα, γιατί απώτερος σκοπός των μερών τους είναι να αναχθούν τα δεδομένα σε σκόπιμη πληροφόρηση, δηλαδή να παραχθούν απαντήσεις σε συγκεκριμένα ερωτήματα. Κατά συνέπεια είναι μέρος μιας σκόπιμης διαδικασίας στην οποία ο χρήστης ενός ΓΣΠ συμμετέχει σκόπιμα και ενεργά με σκοπό να βρει και να διατυπώσει απαντήσεις σε Γεωγραφικά ερωτήματα.

Στην Εκπαίδευση, τα ΓΣΠ αποτελούν εργαλείο μάθησης και η συνεισφορά τους έγκειται ως εργαλείο κινητοποίησης αλλά πιο σημαντικά ως ένα δυναμικό εργαλείο στήριξης της χωρικής σκέψης και της μεθοδολογίας Γεωγραφικής Διερεύνησης. Είναι προφανές ότι τα ΓΣΠ αποκτούν αξία, όταν προσφέρουν κατά τη μαθησιακή διαδικασία κάτι το οποίο δεν προσφέρουν οι στατικοί εκτυπωμένοι χάρτες. Επιπλέον, σημαντικό για την εκπαίδευση είναι η όσο το δυνατόν καλύτερη προετοιμασία για ευκολότερη χρήση από τους μαθητές ενός ΓΣΠ, ώστε να αποφεύγεται η σημαντική ανάλωση διδακτικού χρόνου για διδασκαλία για τη χρήση ενός ΓΣΠ και η μεγιστοποίηση του χρόνου για διδασκαλία με τη χρήση ΓΣΠ. Πρόσφατα, έχουν αναπτυχθεί και διαδικτυακές εφαρμογές ΓΣΠ οι οποίες δίνουν τη δυνατότητα ενσωμάτωσης, συγκεκριμένων και προεπιλεγμένων από τους εκπαιδευτικούς λειτουργιών, προσαρμοσμένες στις απαιτήσεις συγκεκριμένης ενότητας ή μαθήματος. Τα περιβάλλοντα αυτά είναι προσβάσιμα από τους ευρέως γνωστούς φυλλομετρητές διαδικτύου (browsers) ή ακόμα και από διαδικτυακές εφαρμογές για κινητές συσκευές (apps). Ως εκ τούτου, η χρήση και αξιοποίηση των ΓΣΠ απλοποιείται, αφού προσφέρεται η δυνατότητα ταυτόχρονης παρουσίασης και επεξεργασίας χωρικών και άλλων μορφών δεδομένων (όπως κείμενα, γραφικές παραστάσεις κλπ), μέσα στο ίδιο περιβάλλον. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει, βεβαίως, και κατάλληλη εκπαίδευση του διδακτικού προσωπικού καθώς και σημαντική στήριξη από τους επίσημους φορείς υποστήριξης των εκπαιδευτικών. Επίσης, συμπληρωματικά και σε όλες τις περιπτώσεις η διδακτική μεθοδολογία που θα επιλεγεί από τον/την εκπαιδευτικό πρέπει να χαρακτηρίζεται από δυνατότητα εφαρμογής σε όλες τις

φάσεις της διδασκαλίας και να εμφανίζει ευελιξία όσον αφορά στη χρήση εναλλακτικών λύσεων (https://archeia.moec.gov.cy/sd/89/ap_methodologia.pdf).

Έως σήμερα έχουν γίνει ορισμένες εφαρμογές για την εισαγωγή των ΤΠΕ στην διδασκαλία της Γεωγραφίας οι οποίες κυρίως οφείλονται σε προσωπικές επιλογές του διδάσκοντα ή των μελετητών και δεν καθ' υπαγορεύονται από το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα. Οι περισσότερες χρησιμοποιούν τα τεχνολογικά μέσα για την απεικόνιση και σχεδίαση βοηθητικού υλικού, όπως η χρήση infographics (Μαγουλά, 2023), ή η χρήση Google Earth (Κυρίτση, 2018).

Ελάχιστες, όμως, είναι οι καταγεγραμμένες παρεμβάσεις, που χρησιμοποιούν την αφήγηση με ψηφιακά μέσα. Μια από αυτές καταγράφεται σε μελέτη περίπτωσης παρέμβασης με βιντεομάθημα, συνδυάζοντας εικόνα και ήχο, από το σχολικό βιβλίο Γεωγραφίας της Ε' Δημοτικού, με τίτλο «Οι θάλασσες της Ελλάδας» (Κεφάλαιο 9ο), Δημοτικού Σχολείου της Κομοτηνής. Για την οργάνωση του, έγινε αρχικά η επιλογή του κεφαλαίου που θα παρουσιαζόταν, και διατυπώθηκαν με σαφήνεια οι διδακτικοί στόχοι. Στη συνέχεια συγκεντρώθηκε το υλικό και παράχθηκε το βιντεομάθημα, τόσο βασισμένο στο σχολικό βιβλίο, όσο και εμπλουτισμένο με στοιχεία, που προέκυψαν από την αναζήτηση στο διαδίκτυο, μέσω του προγράμματος CamtasiaStudio. Στο βιντεομάθημα προστέθηκαν ασκήσεις, που ο ρόλος τους δεν ήταν αυτός της τελικής αξιολόγησης, αλλά της αξιολόγησης σε ένα καθορισμένο μέρος του υπό μελέτη μαθήματος. Συγκεκριμένα, το μάθημα χωρίστηκε σε δυο επιμέρους ενότητες (πελάγη της Ελλάδας, υποπελάγη του Αιγαίου) και μετά το τέλος της εκάστοτε ενότητας δόθηκε η ευκαιρία στο μαθητή να αξιολογήσει το κατά πόσο ενσωμάτωσε αποτελεσματικά τις νέες του γνώσεις. Τέλος, η ενότητα διαμοιράστηκε στους μαθητές σε φάκελο των τριών αρχείων, δηλαδή το βιντεομάθημα και τις δύο ασκήσεις. Κατά τη διάρκεια της διδακτικής παρέμβασης παρουσιάστηκε το μάθημα, σύμφωνα με το σενάριο, που συνοδεύτηκε με προβολή του βίντεο και στο τέλος καταγραφή των εντυπώσεων των μαθητών. Ακολούθησε προφορική συζήτηση όπου καταγράφηκαν προσωπικές απόψεις και ερωτήσεις των μαθητών. Χαρακτηριστικό της όλης διαδικασίας ήταν η προσηλωμένη παρακολούθηση του βίντεο και το ενδιαφέρον στη συμμετοχή στις ασκήσεις. Η μελέτη των απαντήσεων των μαθητών έδειξε προσήλωση στις θεματικές του βίντεο και ανέδειξε αριθμό ερωτήσεων σε αυτές που θα μπορούσαν να καλυφθούν αν το βίντεο περιελάμβανε περισσότερα αναλυτικά στοιχεία. Αριθμός ερωτήσεων αφορούσαν τα λογισμικά που

χρησιμοποιήθηκαν και αν θα μπορούσαν να εκπαιδευτούν στη χρήση τους. Τέλος ιδιαίτερη εντύπωση τους έκανε η συμμετοχή της εκπαιδευτριάς τους στο βίντεο (Βούτσινα κ.α, 2012).

Β΄ ΜΕΡΟΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ

Κεφάλαιο 1. Ο σκοπός και τα μέσα

1.1 Σκοπός και διδακτικοί στόχοι

Το συγκεκριμένο podcast δημιουργήθηκε με σκοπό να λειτουργήσει ως μια αφορμή στη διδακτική πράξη, ακολουθώντας την Α ενότητα της Γεωγραφίας της Στ΄ τάξης του Δημοτικού σχολείου. Υπό αυτό το πρίσμα οι στόχοι της δημιουργίας του συμπίπτουν σε πολλά σημεία με τους διδακτικούς στόχους του καθαυτού μαθήματος και αυξάνονται σε ότι αφορά την αλληλεπίδραση και την τέρψη του ενδιαφέροντος, που αναμένεται να εκδηλώσουν οι μαθητές.

Στην πραγματικότητα δημιουργήθηκαν τέσσερα επεισόδια podcast, που ανταποκρίνονται στα μαθήματα ένα έως έξι, της ενότητας Α, της Γεωγραφίας, της Στ΄ τάξης με τίτλο “Η γη ως ουράνιο σώμα”. Το πρώτο περιλαμβάνει αντιστοίχως το πρώτο μάθημα της υποενότητας “Το σχήμα και οι κινήσεις της γης”, εξαιρουμένης, όμως, της ανάλυσης της κίνησης της Γης. Το δεύτερο ασχολείται με τα μαθήματα δύο και τρία (“Οι πόλοι, ο Ισημερινός, οι παράλληλοι κύκλοι και οι μεσημβρινοί της γης” και “Οι γεωγραφικές συντεταγμένες της γης”). Το τρίτο επεισόδιο podcast ασχολείται με το τέταρτο και πέμπτο μάθημα (“Ο άξονας και η περιστροφή της γης - Ημέρα και Νύχτα” και “Η περιφορά της γης -Οι εποχές”). Τέλος, το τέταρτο και τελευταίο επεισόδιο podcast ακολουθεί το έκτο μάθημα αυτής της ενότητας με τίτλο “Το ηλιακό μας σύστημα”.

Η διάρθρωση του podcast πραγματοποιήθηκε σε επεισόδια, που να είναι μικρά σε έκταση, να έχουν ξεκάθαρη δομή, να δημιουργούν μια σχέση συνέπειας με τους ακροατές και να τους εμπλέκουν στην διαδικασία. Ήδη από την εισαγωγή των podcast γίνεται μια προσπάθεια να οικοδομηθεί μια σχέση αλληλεπίδρασης. Ακολουθεί η παρουσίαση των διδακτικών αντικειμένων, χρησιμοποιώντας παιγνιώδη τρόπο, προσαρμοσμένη γλώσσα στην ηλικία των μαθητών με λεξιλόγιο εμπλουτισμένο από προσφιλείς λέξεις της νέας γενιάς, παιχνίδια, αλληλεπίδραση με

τους ακροατές ζητώντας να κάνουν χρήση των δυνατοτήτων του μέσου, όπως pause και play, links στα σχόλια για παράλληλη ενασχόληση. Χρησιμοποιούνται ήχοι που να υπερτονίζουν συγκεκριμένες πληροφορίες και κατάλληλος χρωματισμός της φωνής, ώστε ο λόγος να γίνεται κατανοητός και συνάμα άμεσος και χιουμοριστικός. Στο τέλος, πάντα υπάρχει η δυνατότητα αλληλεπίδρασης των ακροατών με το περιεχόμενο, ο χαιρετισμός κι ένα παιχνίδι, που να συνδέεται με το επόμενο επεισόδιο.

Οι στόχοι των ενοτήτων διαμορφώθηκαν λαμβάνοντας υπόψη και το αναλυτικό πρόγραμμα της Γεωγραφίας και πιο συγκεκριμένα το βιβλίο του Δασκάλου. Ωστόσο, έχουν γίνει κάποιες μικροαλλαγές προκειμένου να εξυπηρετηθεί καλύτερα η δομή. Συγκεκριμένα κάποιοι διδακτικοί στόχοι έχουν αφαιρεθεί από το πρώτο μάθημα - επεισόδιο και έχουν ενσωματωθεί στα ακόλουθα, φροντίζοντας όμως όλη η ενότητα να καλύπτει τους προβλεπόμενους διδακτικούς στόχους στο σύνολό τους.

Αξίζει να σημειωθεί πως το ίδιο το αναλυτικό πρόγραμμα της Γεωγραφίας για την Στ τάξη αναφέρει πως η διδασκαλία πρέπει να αξιοποιεί την τεχνολογία, όπως συμβαίνει εδώ με το ακουστικό podcast, να σχεδιάζονται δραστηριότητες που να συνδέουν διαθεματικά την Γεωγραφία με άλλα μαθήματα, όπως η παραγωγή Γραπτού Λόγου και οι δραστηριότητες που εμπλέκουν Τ.Π.Ε., να οργανώνονται συζητήσεις μεταξύ των μαθητών και ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες, ώστε να ασκηθούν οι μαθητές σε δεξιότητες επικοινωνίας και συνεργασίας, όπως εδώ προκρίνεται η ενεργητική ακρόαση και κατανόηση και η συνεργασία σε ομάδες για την παραγωγή ψηφιακού υλικού. Μάλιστα, προτείνεται η εμπλοκή των μαθητών σε σχέδια εργασίας (projects), που να μπορούν να αξιοποιούν πηγές πληροφόρησης, να συνθέτουν και να αναλύουν πληροφορίες και να παρουσιάζουν την εργασία τους, όπως προτείνεται παρακάτω να γίνεται στο τέλος των μαθημάτων, με την παραγωγή ψηφιακής αφήγησης από τους μαθητές (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2007).

Πιο συγκεκριμένα το πρώτο επεισόδιο podcast δομείται με το ακόλουθο σχέδιο διδασκαλίας¹.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ενότητα Α, Κεφάλαιο 1, Βιβλίο Γεωγραφίας Στ' τάξης

¹ Το σχέδιο διδασκαλίας δομείται γύρω από τους στόχους, όπως ορίζονται από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στο πλαίσιο υλοποίησης της Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ», αλλά και ενισχύεται από επιμέρους στόχους που επιδιώκει το ίδιο το μέσο της αφήγησης.

ΚΟΙΝΟ ΑΠΕΥΘΥΝΣΗΣ: Μαθητικό κοινό

ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΝΤΑΞΗΣ: Στ' Δημοτικού Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ: Audacity

ΣΤΟΧΟΙ:

- Να εξοικειωθούν με τη δομή και τη ροή του podcast.
- Να αναπτύξουν τη δεξιότητα ενεργητικής ακρόασης και κατανόησης.
- Να παροτρυνθούν να εμπλακούν με τη γνώση.
- Να κατανοηθεί ότι η Γη είναι ένα ουράνιο σώμα.
- Να κατανοηθεί ότι η Γη κινείται και πώς έχουμε κατακτήσει αυτή τη γνώση σήμερα.
- Να αντιληφθούν το σχήμα της Γης και να αποδομήσουν τις θεωρίες περί «επίπεδης γης».
- Να γνωρίσουν τον πρώτο Γεωγράφο, τον Ερατοσθένη.
- Να παράγουν γραπτό λόγο μετατρέποντάς τον σε ψηφιακή αφήγηση.
- Να συνεργαστούν σε ομάδες δημιουργώντας ένα project.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 Διδακτικές ώρες

ΜΕΣΑ: Διαδραστικός πίνακας, Υπολογιστές ή τάμπλετ για τους μαθητές

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

1. Συζήτηση με τους μαθητές για τα podcast και την εξοικείωσή τους με αυτά.
Συζήτηση για τις προϋπάρχουσες αντιλήψεις των μαθητών σχετικά με τη Γη ως ουράνιο σώμα.
2. Ακρόαση του podcast στην τάξη.
3. Συζήτηση με τους μαθητές για την επιβεβαίωση της κατανόησης και την επεξεργασία των αποριών τους.
4. Ενασχόληση με τις δραστηριότητες που προτείνει το podcast.
5. Χωρισμός των μαθητών σε ομάδες των 3 ατόμων και δημιουργία podcast από τους μαθητές με βάση το ζητούμενο, που τίθεται στο τέλος του διδακτικού podcast.
6. Παρουσίαση των podcasts στην τάξη.
7. Συζήτηση κι αναστοχασμός στην ολομέλεια της τάξης.

Το σχέδιο διδασκαλίας του δεύτερου επεισοδίου podcast διαμορφώνεται ως εξής²:

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ενότητα Α, Κεφάλαιο 2 και 3, Βιβλίο Γεωγραφίας Στ' τάξης

ΚΟΙΝΟ ΑΠΕΥΘΥΝΣΗΣ: Μαθητικό κοινό

ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΝΤΑΞΗΣ: Στ' Δημοτικού Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ: Audacity, Powerpoint, Canva, Powtoon

ΣΤΟΧΟΙ:

- Να αναπτύξουν οι μαθητές την ενεργητική ακρόαση και κατανόηση.
- Να κατανοηθεί το καρτεσιανό σύστημα συντεταγμένων.
- Να αντιληφθούν το γεωγραφικό πλάτος και το γεωγραφικός μήκος.
- Να βρίσκουν τους πόλους της Γης.
- Να κατανοούν και να εντοπίζουν τους παράλληλους, τους μεσημβρινούς και τον Ισημερινό.
- Να ορίζουν ημισφαίρια, βόρειο και νότιο, δυτικό και ανατολικό.
- Να βρίσκουν τις γεωγραφικές συντεταγμένες ενός τόπου.
- Να παράγουν γραπτό λόγο μετατρέποντάς τον σε ψηφιακή αφήγηση.
- Να εξοικειωθούν με την τεχνολογία της ψηφιακής αφήγησης.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 Διδακτικές ώρες

ΜΕΣΑ: Διαδραστικός πίνακας, Υπολογιστές ή τάμπλετ για τους μαθητές

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

1. Συζήτηση με τους μαθητές για τις προϋπάρχουσες αντιλήψεις τους σχετικά με τα διδακτικά αντικείμενα και καταιγισμός ιδεών με τους μαθητές.
2. Ακρόαση του podcast στην τάξη.
3. Επεξεργασία αποριών και δημιουργία εννοιολογικού χάρτη.
4. Ενασχόληση με τις δραστηριότητες του podcast.
8. Δημιουργία podcast με ήχο, εικόνα ή/και βίντεο με βάση το ζητούμενο, που τίθεται στο τέλος του διδακτικού podcast.
5. Παρουσίαση των podcasts στην τάξη.
6. Συζήτηση και αναστοχασμός στην ολομέλεια της τάξης.

Στο τρίτο επεισόδιο podcast το σχέδιο διδασκαλίας διαρθρώνεται ως εξής³:

² Το σχέδιο διδασκαλίας δομείται γύρω από τους στόχους, όπως ορίζονται από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στο πλαίσιο υλοποίησης της Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ», αλλά και ενισχύεται από επιμέρους στόχους που επιδιώκει το ίδιο το μέσο της αφήγησης.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ενότητα Α, Κεφάλαιο 4 και 5, Βιβλίο Γεωγραφίας Στ΄
τάξης

ΚΟΙΝΟ ΑΠΕΥΘΥΝΣΗΣ: Μαθητικό κοινό

ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΝΤΑΞΗΣ: Στ΄ Δημοτικού Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ: Audacity

ΣΤΟΧΟΙ:

- Να αναπτύξουν τη δεξιότητα της ακρόασης και της κατανόησης.
- Να κατανοηθούν οι κινήσεις της Γης.
- Να κατανοηθεί η εμφάνιση της ημέρας και της νύχτας.
- Να συσχετίζουν οι μαθητές την περιστροφή της Γης με την εναλλαγή ημέρας και νύχτας.
- Να κατανοηθεί η εμφάνιση των εποχών.
- Να συσχετίζουν οι μαθητές την δημιουργία των εποχών με την περιφορά της Γης.
- Να γνωρίσουν το Γαλιλαίο.
- Να παράγουν γραπτό λόγο μετατρέποντάς τον σε ψηφιακή αφήγηση.
- Να εξοικειωθούν με την τεχνολογία της ψηφιακής αφήγησης.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 Διδακτικές ώρες

ΜΕΣΑ: Διαδραστικός πίνακας, Υπολογιστές ή τάμπλετ για τους μαθητές

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

1. Ακρόαση του podcast ως προετοιμασία του μαθήματος στο σπίτι.
(ανεστραμμένη τάξη).
2. Προετοιμασία στο σπίτι της ζητούμενης από το podcast ψηφιακής αφήγησης.
3. Συζήτηση στην τάξη και επεξεργασία αποριών.
4. Παρουσίαση του podcast που έκανε κάθε μαθητής με συζήτηση πάνω στις δυσκολίες που συνάντησε, στα εργαλεία που χρησιμοποίησε και ανάλυση της εμπειρίας.
5. Ενασχόληση με τις δραστηριότητες του podcast.
6. Παιχνίδια ρόλων με αφορμή τα podcasts των μαθητών.
7. Συζήτηση και αναστοχασμός στην ολομέλεια της τάξης.

³ Το σχέδιο διδασκαλίας δομείται γύρω από τους στόχους, όπως ορίζονται από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στο πλαίσιο υλοποίησης της Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ», αλλά και ενισχύεται από επιμέρους στόχους που επιδιώκει το ίδιο το μέσο της αφήγησης.

Στο τέταρτο επεισόδιο podcast το σχέδιο διδασκαλίας περιλαμβάνει τα εξής⁴:

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ενότητα Α, Κεφάλαιο 6, Βιβλίο Γεωγραφίας Στ΄ τάξης

ΚΟΙΝΟ ΑΠΕΥΘΥΝΣΗΣ: Μαθητικό κοινό

ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΝΤΑΞΗΣ: Στ΄ Δημοτικού Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ: Audacity

ΣΤΟΧΟΙ:

- Να αναπτύξουν τη δεξιότητα της ακρόασης και της κατανόησης.
- Να κατανοούν τι είναι ηλιακό σύστημα πλανητών.
- Να γνωρίζουν τους πλανήτες του ηλιακού μας συστήματος.
- Να εντοπίζουν τη θέση των πλανητών στο πλανητικό σύστημα.
- Να ξεχωρίζουν τα αυτόφωτα από τα ετερόφωτα ουράνια σώματα.
- Να κατανοούν ότι ο ήλιος δεν είναι πλανήτης, αλλά αστέρας.
- Να παράγουν γραπτό λόγο μετατρέποντάς τον σε ψηφιακή αφήγηση.
- Να εξοικειωθούν με την τεχνολογία της ψηφιακής αφήγησης.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 Διδακτικές ώρες

ΜΕΣΑ: Διαδραστικός πίνακας, Υπολογιστές ή τάμπλετ για τους μαθητές

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

1. Συζήτηση με τους μαθητές για τις προϋπάρχουσες αντιλήψεις τους σχετικά με τους πλανήτες.
2. Ακρόαση του podcast στην τάξη
3. Ενασχόληση με τις δραστηριότητες και τα προτεινόμενα links του podcast.
4. Συζήτηση στην τάξη και επεξεργασία αποριών.
5. Χωρισμός των μαθητών σε τρεις ομάδες και δημιουργία ψηφιακής αφήγησης με ελεύθερη δική τους επιλογή εργαλείου.
6. Παρουσίαση στην τάξη των ψηφιακών αφηγήσεων.
7. Συζήτηση και αναστοχασμός στην ολομέλεια της τάξης.

ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ:

Πέρα όμως από τους αυτούς καθεαυτούς τους γνωστικούς στόχους, το podcast είναι ένα μέσο, που αναπτύσσει και δεξιότητες των μαθητών, όπως, κριτική σκέψη και ικανότητα, πειραματισμός, αξιοποίηση και χρήση της τεχνολογίας, επιστημονικός

⁴ Το σχέδιο διδασκαλίας δομείται γύρω από τους στόχους, όπως ορίζονται από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στο πλαίσιο υλοποίησης της Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ», αλλά και ενισχύεται από επιμέρους στόχους που επιδιώκει το ίδιο το μέσο της αφήγησης.

τρόπος σκέψης, δημιουργική και παραγωγική σκέψη, συνδυαστικές δεξιότητες ψηφιακής τεχνολογίας και ψηφιακής δημιουργίας.

Δεν πρέπει βεβαίως να παραγνωρίζεται το γεγονός, ότι το ίδιο το podcast είναι ένα κοινωνικό μέσο, που είναι προορισμένο για να αλληλοεπιδρά με το κοινό. Έτσι, η χρήση του μπορεί να υποστηρίξει μεν μια οποιαδήποτε διδασκαλία, βοηθώντας τους μαθητές να αναπτύξουν δεξιότητες κοινωνικές μέσω της αλληλεπίδρασης και της διάδρασης. Ταυτόχρονα μπορεί να υπάρξει και αυτόνομα στο ελεύθερο διαδίκτυο, ως μέσο προσωπικής ακρόασης από μαθητές και δασκάλους ή και άλλους ενδιαφερόμενους εκτός τάξης. Εξαιρετικής σημασίας θα ήταν, τόσο το συγκεκριμένο αφήγημα, όσο και άλλα παρόμοια, να ανέβουν σε μια πλατφόρμα, που φιλοξενεί κι άλλα podcasts, ώστε να είναι προσβάσιμο στο κοινό. Τέτοιες πλατφόρμες είναι το spotify, το applepodcast και άλλα.

1.2 Μέσα δημιουργίας Podcast

Υπάρχουν πολλά χρήσιμα εργαλεία που μπορούν να υποστηρίξουν την δημιουργία ενός podcast. Η επιλογή τους είναι στην ευχέρεια του δημιουργού τους, και όσο δημιουργικό είναι το αφήγημα, τόσο δημιουργικές μπορούν να γίνουν οι επιλογές των μέσων και η αξιοποίησή τους. Αρχικά, χρειάζεται ένας εκφωνητής με ενδιαφέρουσα, σωστά υποστηριγμένη φωνή και γνώσεις σωστής εκφώνησης, ώστε η χροιά να γίνεται άμεσα και αβίαστα κατανοητή.

Έπειτα, χρειάζεται ο σωστός εξοπλισμός και η σωστή επιλογή χώρου για την ηχογράφηση του podcast. Για το συγκεκριμένο podcast, επιλέχθηκε ένα μικρόφωνο της Logitech, και συγκεκριμένα το Blue Microphones Snowball iCE USB, που συνδυάστηκε με ένα Pop filter, για την βέλτιστη απόδοση και καθαρότητα του ήχου. Επίσης, χρησιμοποιήθηκε μια κάρτα ήχου Focusrite: Scarlett 3rd Gen Audio Interface, ένας υπολογιστής με Windows 10 και το πρόγραμμα επεξεργασίας Audacity (οι δυνατότητες του οποίου αναλύονται στο Κεφάλαιο 3.2.1). Οι ήχοι και η μουσική,

που συμπεριλήφθηκαν, προέρχονται από τους ιστότοπους <https://artlist.io/>, <https://freeplaymusic.com/> και <https://pixabay.com/> οι οποίοι παρέχουν ηχητικά κλιπ και μουσικά κομμάτια με ελεύθερα δικαιώματα χρήσης (ο πρώτος ιστότοπος έπειτα από συνδρομή και οι δυο επόμενοι δωρεάν). Η ηχογράφιση κι η επεξεργασία του ήχου πραγματοποιήθηκε στο πρόγραμμα Audacity. Ο χώρος, που επιλέχθηκε για την ηχογράφιση, ήταν ένα δωμάτιο, ήσυχο και χωρίς εξωτερικούς θορύβους. Για την διεκπεραίωση της ηχογράφησης χρειάστηκαν κατά μέσο όρο 25 με 30 λεπτά της ώρας για κάθε υποενότητα - μάθημα, συμπεριλαμβανομένης και της προετοιμασίας των μέσων και για την επεξεργασία του ήχου περίπου 1 ώρα και 30 λεπτά.

Κεφάλαιο 2. Η ψηφιακή αφήγηση

2.1 Η σύλληψη της ιδέας και η διαδικασία

Η ιδέα του podcast στηρίχθηκε στην γενικότερα διαδεδομένη χρήση των κοινωνικών μέσων από τους μαθητές, για προσωπική τους χρήση, καθώς γίνεται λόγος για παιδιά της έκτης δημοτικού, τα οποία στην πλειονότητά τους είναι εξοικειωμένα με τα τεχνολογικά μέσα. Συνεπώς, θα μπορούσαν να κάνουν χρήση ενός διδακτικού podcast προκειμένου να ενισχύσουν το διάβασμα στο σπίτι, την κατανόηση των μαθησιακών αντικείμενων εις βάθος και την ολοένα και αυξανόμενη χρήση τους από διδάσκοντες μέσα στην ίδια την τάξη.

Το ίδιο το μέσον φαίνεται προσφιλές στους μαθητές κι αρκετά ελκυστικό για πολλούς λόγους. Υπάρχουν podcasts που χρησιμοποιούν μόνο ήχο και άλλα που χρησιμοποιούν τον ήχο, συνδυασμένο με εικόνα ή βίντεο. Συγκεκριμένα το ακουστικό podcast, με το οποίο ασχολούμαστε, δίνει τη δυνατότητα να ακούσει κάποιος μια διδασκαλία ή μια πληροφορία, που στοχεύει να κατακτηθεί ως γνώση, έχοντας πρόσβαση σε λειτουργίες, που η δια ζώσης διδασκαλία δεν μπορεί εκ των πραγμάτων να προσφέρει. Ο μαθητής μπορεί ανά πάσα στιγμή να διακόψει την ακρόαση, πατώντας pause, μπορεί να ξανακούσει όποιο κομμάτι τον ενδιαφέρει ή δεν κατανόησε επαρκώς πολλαπλές φορές, μπορεί να αφοσιωθεί στην ακρόαση, χωρίς να έχει το άγχος να κρατήσει σημειώσεις, τις οποίες δύναται να κάνει σε δεύτερο χρόνο. Φυσικά, η δυνατότητα να το ακούσει πολλές φορές, βοηθάει και να συγκρατηθούν στην μνήμη πιο εύκολα οι πληροφορίες. Επιπλέον, καθίσταται δυνατό ο μαθητής να μπορεί να κάνει κι άλλες δραστηριότητες παράλληλα με την ακρόαση. Τα podcasts μπορούν να περιλαμβάνουν πέρα από εκπαιδευτικό υλικό και πολλούς μύθους και ιστορίες, παιχνίδια διάδρασης, αφορμήσεις για δημιουργία podcast από τους ίδιους τους μαθητές, αναπτύσσοντας τις τεχνολογικές γνώσεις, τη φαντασία και τη δημιουργικότητα. Τέλος, φυσικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο συμπερίληψης σε μια τάξη, η οποία απαρτίζεται από μαθητές με ποικίλες μαθησιακές δυσκολίες, καθώς απευθύνεται ισότιμα και σε μαθητές, που παρουσιάζουν δυσκολίες στην

ανάγνωση, στην όραση, ή σε άλλου είδους δυσκολίες, γιατί προσφέρει την πρόσβαση σε μαθησιακό υλικό δια της ακοής.

Η χρήση του podcast στη διδασκαλία της Γεωγραφίας στοχεύει να εμπλέξει βιωματικά τους μαθητές με τη γνώση, να τους παρωθήσει σε έρευνα, πειραματισμό, να αξιοποιήσουν και να εξελίσσουν την ακουστική κατανόηση, να βοηθήσουν στην διατήρηση της γνώσης στη μακροπρόθεσμη μνήμη και στην ενεργό διερεύνηση και αλληλεπίδραση των μαθητών με τεχνολογικά εργαλεία. Η λειτουργία του podcast εντάσσεται ως ένα επιπλέον εργαλείο στη διδασκαλία, λειτουργεί ως αφορμή αλλά ταυτόχρονα και ως παρουσίαση του διδακτικού αντικειμένου. Μπορεί να γίνει ομαδική ακρόασή του στην τάξη ή να ανατεθεί η ακρόασή του στο σπίτι ως προετοιμασία του μαθήματος, λειτουργώντας ως ανεστραμμένη τάξη. Η διάρκειά του κυμαίνεται από 4'-8', αφήνοντας αρκετό χρόνο, ώστε να ακολουθήσει μια γόνιμη συζήτηση με τους μαθητές, να δημιουργηθεί από την ομάδα της τάξης ο εννοιολογικός χάρτης του μαθήματος και στο τέλος να δημιουργήσουν οι μαθητές τα δικά τους podcasts, είτε με ήχο, είτε με ήχο και βίντεο, είτε να εμπλουτίσουν το podcast αφορμής με δικές τους εικόνες, λεζάντες ή και βίντεο.

Το podcast αυτό δημιουργήθηκε με σχετικά απλό τρόπο, σε μικρό χρονικό διάστημα και με σχετικά απλά μέσα. Η δημιουργία του βασίστηκε στη βαθιά πεποίθηση, πως η μάθηση και ιδιαίτερα της Γεωγραφίας, την οποία οι περισσότεροι μαθητές που έχω συναντήσει αντιπαθούν με σφοδρότητα, θα μπορούσε να γίνεται με περισσότερο ενδιαφέρον τρόπο, να είναι διασκεδαστική, θα μπορούσε να είναι παιχνίδι! Ακολουθώντας ένα μοτίβο, που αρέσει στους μαθητές, συναντάμε τον τρόπο που μαθαίνει πλέον η νέα γενιά, η οποία όταν βρίσκει την διδασκαλία ανεπαρκή, αναζητά λύσεις σε βίντεομαθήματα, σε podcast και άλλα που δημοσιεύονται στα κοινωνικά μέσα.

Είναι μια διαδικασία, που απαιτεί να γραφτεί ένα κείμενο με αμεσότητα, που να χρησιμοποιεί λεξιλόγιο προσφιλές σε αυτές τις ηλικιακές ομάδες, να εξάπτει το ενδιαφέρον και τη φαντασία τους, να τους κάνει κοινωνούς σε μια ευρύτερη διαδικασία και να δίνει βήμα να ακουστούν και οι δικές τους δημιουργικές φωνές. Το κείμενο αυτό, όμως, πρέπει να συμβαδίζει με τους στόχους του αναλυτικού

προγράμματος και να εμπλουτίζεται με πληροφορίες, που στους μαθητές είναι γνωστά με την ορολογία fun facts, να περιλαμβάνει και επιπλέον στόχους δημιουργικής επεξεργασίας των πληροφοριών και της γνώσης, ώστε να μην είναι μια στείρα διδασκαλία, αλλά να έχει δυναμική αλληλεπίδραση με το μαθητή-ακροατή. Επίσης, προάγεται η επιστημονική μέθοδος με την παρότρυνση για έρευνα, κριτική αξιολόγηση των πληροφοριών, αλλά και η δημιουργική σκέψη, ώστε να οδηγήσει στη μετέπειτα δημιουργία περιεχομένου από τους ίδιους τους μαθητές. Ο εξοπλισμός που μπορεί να χρησιμοποιήσει κανείς είναι σχετικά απλός. Απαιτείται οπωσδήποτε ένα σχετικά καλό μικρόφωνο, ώστε η ποιότητα του ήχου να είναι καλή και να μην κουράζει τον ακροατή, ένας υπολογιστής, ένας εκφωνητής, ένα software ηχογράφησης κι επεξεργασίας ήχου κι ένα μέσο διανομής του podcast στο κοινό. Έτσι, μπορεί να εκτελεστεί εύκολα από οποιονδήποτε εκπαιδευτικό, χωρίς να χρειάζονται ιδιαίτερες τεχνολογικές γνώσεις, αλλά ούτε και περισσότερος χρόνος, από αυτόν που θα διέθετε για να προετοιμάσει το μάθημα της επόμενης μέρας.

2.2 Η διάρθρωση της αφήγησης

Η δομή του podcast διαμορφώθηκε σε μια σειρά ολιγόλεπτων επεισοδίων, που καλύπτουν αντίστοιχα μαθήματα της Α ενότητας της Γεωγραφίας, που όμως έχουν αναδιαμορφώσει και συμπύκνει το περιεχόμενο αυτών, προκειμένου να ομαδοποιηθούν καλύτερα τα γνωστικά αντικείμενα. Κάθε επεισόδιο δομείται σύμφωνα με κανόνες και περιλαμβάνει έναν εισαγωγικό πρόλογο, ένα κυρίως μέρος στο οποίο παρουσιάζεται η γνώση και έναν επίλογο. Τα κείμενα της αφήγησης είναι προϊόντα δημιουργικής γραφής, τα οποία λαμβάνουν ερεθίσματα κυρίως από το διδακτικό εγχειρίδιο αλλά εμπλουτίζονται με γνώσεις από το διαδίκτυο και προσωπική έρευνα στη σχετική βιβλιογραφία.

Στο πρόλογο το κάθε podcast ξεκινά με έναν χαιρετισμό και συστάσεις της αφηγήτριας. Αυτό είναι σημαντικό για να αρχίζει ήδη να οικοδομείται μια σχέση με το κοινό. Επιλέγεται ένα όνομα, που να μην είναι ταυτόσημο με το πραγματικό όνομα του εκπαιδευτικού, αλλά ένα διασκεδαστικό ψευδώνυμο, που να δημιουργεί μια

θεατρική περσόνα, που λειτουργεί ως αφηγητής και ήδη από την αρχή να δημιουργεί ένα ενδιαφέρον ερέθισμα στο ακροατήριο. Έπειτα, παρουσιάζεται το θέμα με το οποίο θα ασχοληθεί το συγκεκριμένο επεισόδιο προσπαθώντας να παρακινήσει το ενδιαφέρον των ακροατών-μαθητών.

Στο κυρίως μέρος που ακολουθεί, το οποίο είναι και το μεγαλύτερο μέρος σε διάρκεια, αναλύεται το θέμα της Γεωγραφίας της εκάστοτε υποενότητας - μαθήματος. Χρησιμοποιείται η απλή επεξήγηση, ο διαδραστικός με το κοινό πειραματισμός και η βιωματική προσέγγιση των εννοιών, η αναφορά σε μύθους γύρω από τα δεδομένα, αρκετά παραδείγματα, η ταυτόχρονη ενασχόληση με links από παιχνίδια και πληροφορίες, που μπορούν να αξιοποιηθούν παράλληλα με την ακρόαση του podcast και είναι τοποθετημένα στα σχόλια της πλατφόρμας, που θα το φιλοξενήσει.

Στον επίλογο συνοψίζονται οι βασικές έννοιες, που πραγματεύτηκε το κάθε podcast και γίνεται ένας μικρός αναστοχασμός. Υπογραμμίζονται ουσιαστικά οι γνώσεις, που είναι πιο σημαντικές και που είναι σημαντικό να αποτυπωθούν στη μνήμη των μαθητών. Εκεί προτείνεται μια δραστηριότητα ή παιχνίδι που εμπλέκει τους ίδιους τους μαθητές – ακροατές στη διαδικασία, ανοίγοντας ένα παράθυρο διαλόγου με την περσόνα - αφηγητή του podcast. Καλούνται να γράψουν δικές τους σκέψεις, απορίες, ερωτήσεις, να δημιουργήσουν δικό τους υλικό. Είναι μια υπόσχεση για να αιχμαλωτίσει το ενδιαφέρον του κοινού και να εξασφαλίσει, πως θα επιστρέψει να παρακολουθήσει και το επόμενο επεισόδιο. Για αυτό ζητείται να γίνει follow στο κανάλι του podcast, ώστε να δημιουργηθεί ένα κοινό, περισσότερο μια κοινότητα μαθητών, που θα αλληλεπιδρούν. Ακολουθεί ο αποχαιρετισμός και η υπόσχεση για επόμενο επεισόδιο με παρόμοιο περιεχόμενο. Τόσο η αρχή, όσο και το τέλος του podcast έχουν φράσεις, που επαναλαμβάνονται και δημιουργούν ένα συγκεκριμένο στερεοτυπικό χαρακτήρα στο podcast που του διαμορφώνει μια ξεχωριστή ταυτότητα, αλλά και μια σχέση με το κοινό. Οι αφηγηματικοί τρόποι που αξιοποιούνται είναι η διήγηση, ο μονόλογος, ο διάλογος, η μυθοπλαστική αφήγηση με πυραμίδα Freytag, η περιγραφή και ο σχολιασμός. Παράλληλα αξίζει να σημειωθεί πως σε όλο το σκελετό της δομής του οριοθετείται ο τρόπος και το πρωτόκολλο επικοινωνίας του αφηγητή και των ακροατών.

Έτσι, ξεκινώντας από την απλή εφαρμογή του podcast ως εργαλείο στην τάξη, μπορεί να γίνει και σε μεγαλύτερη κλίμακα αποκτώντας μεγαλύτερο κοινό, δίνοντας τη δυνατότητα να αξιοποιείται από όλους τους ενδιαφερόμενους μαθητές-ακροατές, αλλά και από όσους δασκάλους το επιλέξουν μεμονωμένα για την τάξη τους.

2.2.1 Podcast 1 «Η Γη ως ουράνιο σώμα και το σχήμα της»

Γεια σας μικροί μου γεωγραφόφιλοι και μικρές μου γεωγραφοφίλες! Καλώς ήρθατε στο podcast «Ταξιδεύοντας με την Γεωγραφία». Είμαι η Γαλάτεια Γεωγραφίδου και μαζί θα ανακαλύψουμε τα μυστικά του πλανήτη μας, θα αναρωτηθούμε, θα ψάξουμε απαντήσεις και θα παίζουμε. Γιατί η γνώση μπορεί να είναι ένα διασκεδαστικό και ενδιαφέρον παιχνίδι! Το σημερινό επεισόδιο λέγεται «Η Γη ως ουράνιο σώμα και το σχήμα της». Πάμε;

Έχετε σκεφτεί ποτέ πως το σπίτι μας, η Γη, είναι ένας μεγάλος πλανήτης, που ανήκει σε ένα ηλιακό σύστημα; Και ότι δεν είναι καν ο μεγαλύτερος πλανήτης;

Το ηλιακό μας σύστημα έχει στο κέντρο του ένα μεγάλο και φωτεινό αστέρι. Μπορείς να φανταστείς ποιο είναι;

Ήλιος: Γειαααα... Βάλε τα γυαλιά σου και μη με κοιτάς κατάματα! Λάμπω και στέλνω το φως και τη θερμότητά μου στον πλανήτη σου! Τον κρατώ σε ιδανική θερμοκρασία για να περνάτε όλοι καλά.

Ναι, ναι, σωστά κατάλαβες! Είναι ο Ήλιος!

Γύρω από τον Ήλιο περιφέρονται οι πλανήτες. Πιο κοντά στον Ήλιο είναι ο Ερμής ο γρήγορος, μετά η Ζεστή Αφροδίτη και μετά εμείς, η Γη μας. Πιο πέρα βρίσκονται ο κόκκινος πλανήτης ο Άρης, ο τιτανοτεράστιος ο Δίας, ο Κρόνος με τα μεγαλειώδη δαχτυλίδια του, ο παγωμένος Ουρανός και ο ανεμοδαρμένος Ποσειδώνας.

Πλούτωνας: Κι εγώ;

Αφηγήτρια: Τι εσύ, Πλούτωνας;

Πλούτωνας: Δεν με παίζουν πια οι πλανήτες;

Αφηγήτρια: Εσύ από το 2006, θεωρήθηκες πλανήτης νάνος, γιατί είσαι μικρός ακόμα.

Κι όλοι οι πλανήτες βρίσκονται σε τροχιά, δηλαδή περιφέρονται γύρω από τον Ήλιο, ξανά και ξανά και ξανά και ξανά... ωπα, ωπα, ζαλίστηκα!

Όμως... πώς τα κατάλαβαν όλα αυτά οι άνθρωποι; Πώς κατάλαβαν ότι εδώ που κατοικούμε είναι πλανήτης; Και μάλιστα στρογγυλός; Η πιο σωστά, σφαιρικός; Έχεις παρατηρήσει ποτέ ένα καράβι που ταξιδεύει και όταν απομακρυνθεί πολύ, τελικά μοιάζει να χάνεται στη θάλασσα; Ε, είναι γιατί η Γη είναι σφαιρική. Έχει καμπυλότητα.

Αμφιβάλλεις;

Στα προϊστορικά χρόνια οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να εξηγήσουν τον κόσμο γύρω τους και δημιουργούσαν ιστορίες γύρω από αυτόν. Πίστευαν ότι η Γη είναι σαν πίτσα ή φρίσμπι και είχαν φτιάξει ένα σωρό μύθους για το τι θα μπορούσε να υπάρχει στις άκρες της. Το τέλος του κόσμου, γκρεμοί, καταρράκτες που έπεφταν στο κενό. Όμως η Γη δεν είναι επίπεδη σα φρίσμπι και ήδη από τα αρχαία χρόνια άρχισαν να το υποψιάζονται πολλοί, γιατί μελετούσαν τον κόσμο με πιο επιστημονική μάτια. Ο Θαλής ο Μιλήσιος, ο Αναξίμανδρος, ο Πυθαγόρας, ο Αριστοτέλης ήταν μερικά από τα υπέροχα επιστημονικά μυαλά, που άρχισαν να χτίζουν την πεποίθηση πως η Γη δεν είναι επίπεδη και είναι περισσότερο μια σφαίρα.

Ο Ερατοσθένης ο Κυρηναίος ήταν ο πρώτος Γεωγράφος που κατάφερε να υπολογίσει το μέγεθος της Γης. Πώς το έκανε; Παρατήρησε τον τρόπο που έπεφταν οι ακτίνες του Ήλιου στην Περιοχή της Σύνης και τη σύγκρινε με τον τρόπο που έπεφταν στην περιοχή της Αλεξάνδρειας. Διαπίστωσε ότι η γωνιά των ακτινών του Ήλιου ήταν διαφορετική στις δύο περιοχές! Γνωρίζοντας για την καμπυλότητα της Γης ήδη από παλαιότερους αρχαίους Έλληνες χρησιμοποίησε υπολογισμούς Γεωμετρίας και κατάφερε να μετρήσει την περιφέρεια της Γης με εντυπωσιακή ακρίβεια. Πολλούς αιώνες αργότερα ο Γαλιλαίος διατύπωσε θεωρίες και για το πώς κινείται η Γη. Και σήμερα, πολλών ειδών επιστήμονες κάνουν έρευνα για να ανακαλύψουν όλων των ειδών τα μυστικά του πλανήτη μας. Αστρονόμοι, Φυσικοί, Γεωλόγοι, Γεωγράφοι είναι μερικοί από αυτούς τους επιστήμονες.. Μπράβο παιδιά! Συνεχίστε την καλή δουλειά!

Fun fact: Σήμερα, υπάρχουν άνθρωποι, που αρνούνται την καμπυλότητα της Γης και διατυμπανίζουν πως η Γη είναι επίπεδη. Τα επιστημονικά ευρήματα μοιάζουν θεωρίες συνωμοσίας σε αυτούς. Όμως να θυμάστε η επιστήμη βασίζεται σε πειράματα και αποδείξεις. Αν λέει πως κάτι ισχύει, μπορεί και να το αποδείξει. Πολλοί επιπεδιστές (όπως τους λένε) έχουν οργανώσει πειράματα για να αποδείξουν

ότι η Γη είναι επίπεδη. Αλλά τελικά κατέληξαν να αποδεικνύουν το αντίθετο... ότι είναι σφαιρική! Ουπς.. Η επιστήμη σας την έφερε...

Η Γη όμως δεν είναι τέλεια σφαίρα, είναι σαν να πάρεις ένα πορτοκάλι... Να πάρεις ένα πορτοκάλι... Πήρες ένα πορτοκάλι; Περιμένω... Κάνε pause, άρπαξε ένα και ξαναπάτα play. Τώρα, πίεσε το πορτοκάλι στο πάνω και κάτω μέρος του. Βλέπεις πώς πιέζεται; Έτσι είναι η Γη μας. Το 'ξερες; Γιατί το σχήμα της ουσιαστικά λέγεται γεωειδές. MMM.. Μου αρέσει πως ακούγεται αυτή η λέξη... Γεωειδές.

Και τώρα είναι ώρα για παιχνίδι!!!

Ήρθε η ώρα, εσύ, μικρέ εξερευνητή της Γεωγραφίας, να αναλάβεις δράση.

Είσαι έτοιμος; Πάμε.

Τρέχα, βρες μέσα στο σπίτι κάτι που να είναι στο χρώμα του πλανήτη Άρη. Θυμάσαι τι χρώμα είχε;

Ελπίζω να έπιασες κάτι κόκκινο.

Τώρα τρέχα, βρες κάτι μέσα στο σπίτι που να έχει το σχήμα της Γης.

Έλα, πες αλήθεια. Πορτοκάλι κρατάς, έτσι δεν είναι; Αν όχι, με εντυπωσιάζεις. Τι κρατάς; Είναι στρογγυλό; Το πίεσες να φέρνει πιο πολύ σε γεωειδές σχήμα; Μπράβο, Μπράβο.

Και τέλος, ήρθε η ώρα να δημιουργήσεις κι εσύ! Αν αυτό το υπέροχο, υπέρλαμπρο μυαλό της αρχαιότητας, ο Ερατοσθένης, ερχόταν για λίγο στο σήμερα, κι έπεφτε πάνω σε έναν επιπεδιστή, τι θα γινόταν; Τι μπορεί να έλεγαν; Πώς θα εξελισσόταν η συζήτηση; Θα κατάφερναν να συνεννοηθούν; Θα είχε πλάκα;

Περιμένω τις δημιουργίες σου στα σχόλια. Κι αν θελήσετε να μου στείλετε τη δημιουργία σας σε δικό σας podcast, σας αφήνω και το mail μου! Τα τρία καλύτερα, θα τα ακούσουμε σε ένα ξεχωριστό επεισόδιο στο τέλος της ενότητας! Ανυπομονώ!

Για όποιον θέλει να παίξει κι άλλο, σας έχω αφήσει link με παιχνίδι στα σχόλια!

<https://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/2925>

Και τώρα είναι η ώρα των δικών σας ερωτήσεων. Τι σου άρεσε; Για ποιο θέμα θα ήθελες να μιλήσουμε περισσότερο; Τι δεν κατάλαβες; Πέτυχαν τα πειράματα; Θα ήθελες να προτείνεις κάτι; Μου αρέσει να ακούω τη γνώμη σου. Και τη δική σου.. και τη δική σου.. Όλων.

Και να θυμάσαι, η γη είναι σφαιρική, αλλά όχι τόσο. Είναι συμπίεσμένη πάνω κάτω, για αυτό το σχήμα της λέγεται γεωειδές.

Έτσι, έφτασε το γεωγραφικό μας podcast στο τέλος του.

Ελπίζω να το απολαύσατε και να διασκεδάσατε! Μην ξεχάσετε να γραφτείτε στο κανάλι κι αν σας άρεσε χαρίστε μου μια καρδούλα! Συντονιστείτε ξανά, γιατί στο επόμενο επεισόδιο θα δούμε πώς βρίσκουμε τη θέση μας στη Γη, σαν gps και σας περιμένουν περισσότερες εξερευνήσεις, πειράματα και φυσικά παιχνίδια!! Καλή συνέχεια!

2.2.2 Podcast 2 «Σύστημα πλοήγησης- οι απαρχές του gps»

Γεια σας μικροί μου γεωγραφόφιλοι και μικρές μου γεωγραφοφίλες! Είναι το δεύτερο podcast «Ταξιδεύοντας με την Γεωγραφία», είμαι η Γαλάτεια Γεωγραφίδου και σήμερα θα δούμε τον τρόπο που χωρίστηκε η Γη, γιατί ... γιατί έτσι μας βόλεψε.

Καταρχάς να ξεκινήσουμε με την παραδοχή πως η Γη είναι τεράστια. Όχι, όχι, όχι απλά τεράστια. ΤΕ-ΡΑ-ΣΤΙΑ. Τόσο που δεν το βάζει ο νους μας. Όταν οι άνθρωποι άρχισαν να ταξιδεύουν και να μετακινούνται μέσα σε αυτόν τον τεράστιο πλανήτη, δημιουργήθηκε η ανάγκη κάπως να συνεννοούνται για την τοποθεσία στην οποία βρίσκονται. Ένας τρόπος παγκόσμιος, που να τον καταλαβαίνουν όλοι. Έτσι επινοήθηκε το Καρτεσιανό σύστημα από παράλληλους και μεσημβρινούς.

Οκ, ξέρω... Έχετε πολλές απορίες. Θα χρειαστούμε δυο φύλλα τετραδίου. Πάμε, πάμε. Ξέρετε... pause και play όταν είστε έτοιμοι. Κρατήστε τώρα το ένα κανονικά και τοποθετήστε το άλλο κάθετα από πάνω του. Τώρα κολλήστε τα στο τζάμι ενός παραθύρου, για να μπορείτε να βλέπετε τις γραμμές κι από τα δυο φύλλα καθαρά. Τι βλέπετε; Τετραγωνάκια... Αν αριθμήσουμε αυτά τα τετραγωνάκια με οποίο τρόπο θέλουμε, π.χ. από κάτω προς τα πάνω κι από δεξιά προς τα αριστερά και φτιάξουμε μια κουκίδα, μπορούμε να περιγράψουμε ακριβώς σε ποιο μέρος είναι η κουκίδα. Μπορεί να είναι στο κάθετο 3 και οριζόντια 5. Τανταααα!! Κάπως έτσι συνέβη και με τη Γη, αλλά στο περίπου γιατί η Γη δεν είναι επίπεδη, αλλά σφαίρα. Τα είπαμε αυτά, μη τα ξαναλέμε... Φτιάξαμε λοιπόν στη Γη ένα δίκτυο συντεταγμένων. Ας πάρουμε να έχουμε μπροστά μας μια υδρόγειο και πάμε να φανταστούμε...

Οι άνθρωποι λοιπόν φαντάστηκαν οριζόντιες κυκλικές γραμμές, που ήταν παράλληλες! Ήταν σαν να κόβουν σε φέτες την Γη από πάνω προς τα κάτω. Από

αυτούς τους παράλληλους κύκλους, ποιος φαντάζεσαι ότι μπορεί να ήταν ο μεγαλύτερος; Κοντά στις άκρες ή στη μέση;

Σωστάααα... Στην μέση ακριβώς βρίσκεται ο μεγαλύτερος παράλληλος, που ονομάστηκε Ισημερινός. Χωρίζει τη Γη σε πάνω και κάτω μέρος, δηλαδή σε Βόρειο και Νότιο μέρος. Έτσι χώρισαν στο μυαλό τους οι άνθρωποι 90 παράλληλους προς τα πάνω και 90 παράλληλους προς τα κάτω.

Οι παράλληλοι λέμε πια ότι μετράνε το γεωγραφικό πλάτος.

Μα τι είναι βόρειο και τι νότιο;

Το βόρειο μέρος είναι ουσιαστικά το επάνω μέρος, όπως κοιτάμε μια υδρόγειο σφαίρα. Και το πάνω πάνω πάνω μέρος του το λέμε Βόρειο Πόλο. Είναι δηλαδή η βορειότερη άκρη. Πιο βόρεια δεν πάει.

Το νότιο μέρος είναι το κάτω μέρος. Και νότιος πόλος λέγεται η πιο κάτω άκρη, το νοτιότερο σημείο.

Άρα οι παράλληλοι που βρίσκονται πάνω από τον Ισημερινό δείχνουν Βόρειο γεωγραφικό πλάτος κι οι παράλληλοι που βρίσκονται κάτω από τον Ισημερινό δείχνουν νότιο γεωγραφικό πλάτος. Από τον Ισημερινό ξεκινά η αρίθμηση στις 0 μοίρες και όσο μετράμε παράλληλους προς τους πόλους εκείνοι μικραίνουν πηγαίνοντας προς τις 90 μοίρες τόσο στο Βορρά όσο και στο Νότο.

Οι άνθρωποι επίσης φαντάστηκαν και κάθετες γραμμές, που οι γεωγράφοι τις ονόμασαν μεσημβρινούς. Καθεμία από αυτές ξεκινά από το βόρειο πόλο και καταλήγει στον νότιο πόλο. Είναι δηλαδή ημικύκλια, μισοί κύκλοι. Είναι ίσες, έχουν ίδια απόσταση, αλλά δεν είναι καθόλου, μα καθόλου παράλληλες.

Ναι, αλλά από πού αρχίζουμε να μετράμε τους μεσημβρινούς, αφού όλοι είναι ίσοι;

Έγινε λίγο αυθαίρετα. Κάποιος έπρεπε να ονομαστεί πρώτος για να αρχίσει η αρίθμηση. Αρχικά έγινε ένα μικρός χαμούλης. Ο καθένας έφτιαχνε χάρτες με αρχή τον μεσημβρινό, στον οποίο βρισκόταν η πρωτεύουσά του. Χάρτες έτσι, χάρτες αλλιώς. Αντί να υπάρξει συνεννόηση έγινε ένα μικρό χάος. Μαζεύτηκαν σε ένα συνέδριο αστρονομίας για να το συζητήσουν. Η αλήθεια είναι ότι η τότε σούπερ δύναμη Αγγλία, που ήταν και εμπλεκόμενη με τα ναυτικά, είχε εκδώσει και κάποιους ναυτικούς οδηγούς, που είχαν ως πρώτο μεσημβρινό εκείνον του Γκρίνουιτς, τον είχε διαδώσει ώστε να γίνει σχεδόν διάσημος στους ναυτικούς... Ε, δεν άφησε πολλές επιλογές. Την βόλευε το σημείο 0 να είναι το Αστεροσκοπείο της κι έτσι... Η Διεθνής συμφωνία κατέληξε το 1884 πως σημείο έναρξης των μεσημβρινών θα είναι αυτός

που διέρχεται από το Αστεροσκοπείο του Γκρίνουιτς, κι έτσι έγινε ο επονομαζόμενος Πρώτος Μεσημβρινός.

Αυτός χωρίζει τη Γη σε δυτικό μέρος (που είναι ό,τι βλέπουμε αριστερά του) και ανατολικό μέρος (που είναι ό,τι βλέπουμε δεξιά του). Οι άνθρωποι λοιπόν χώρισαν τη Γη σε 360 μεσημβρινούς, δηλαδή 180 στα δυτικά και 180 στα ανατολικά. Άρα ο Πρώτος μεσημβρινός είναι στις 0 μοίρες και μετράμε μέχρι τις 180 μοίρες όσο προχωράμε στα δυτικά κι αντίστοιχα όσο προχωράμε στα ανατολικά.

Οι μεσημβρινοί είναι αυτοί που μετράνε το γεωγραφικό μήκος.

Το ξέρατε ότι οι μεσημβρινοί είναι αυτοί που χωρίζουν τη Γη και σε ζώνες ώρας; Αλλά αυτό είναι κάτι που θέλει πολλή συζήτηση και θα το αφήσουμε για ένα άλλο podcast.

Να θυμάστε ότι για να βρούμε ένα σημείο με ακρίβεια, πρέπει να ξέρουμε και το γεωγραφικό πλάτος και το γεωγραφικό μήκος. Εκεί που ενώνονται είναι το σημείο μας! Αυτό το σύστημα είναι πάνω στο οποίο βασίστηκε το gps.

Μα πώς σημειώνονται το γεωγραφικό πλάτος και το γεωγραφικό μήκος, δηλαδή οι γεωγραφικές συντεταγμένες;

Ωρα για πείραμα!... Βρες το χάρτη από το φωτόδεντρο που σου έχω αφήσει στα σχόλια. Έτοιμος; Έτοιμη; Σημειώνουμε μια κουκίδα στο χάρτη... όπου θέλουμε.

Σε ποιον παράλληλο βρίσκεται κοντά αυτό το μέρος; Πόσο απέχει από τον Ισημερινό; Ας το μετρήσουμε. Πόσες μοίρες βρήκες; Τώρα σημείωσε Β δίπλα στον αριθμό αν είναι στο βόρειο τμήμα ή Ν αν βρίσκεται στο Νότιο τμήμα.

Τελειώσαμε; Όχι... Πάμε να βρούμε και σε ποιον μεσημβρινό βρίσκεται κοντά. Τον βρήκες; Ωραία. Μέτρησε την απόστασή του από τον Πρώτο μεσημβρινό. Σε πόσες μοίρες είναι; Ωραία. Αν είναι ανατολικά από τον Πρώτο Μεσημβρινό βάλε δίπλα στη μέτρησή σου Α, αν είναι δυτικά από τον Πρώτο Μεσημβρινό βάλε δίπλα στη μέτρησή σου Δ.

Ταντααααα...

Το ήξερες ότι οι ναυτικοί χάρτες έχουν σημειωμένους επάνω τους παράλληλους και τους μεσημβρινούς, για να μπορούν οι ναυτικοί να εντοπίζουν πιο εύκολα τοποθεσίες και να χαράσσουν πορείες;

Τώρα πια μπορείς να ψάξεις με συντεταγμένες και στο google maps. Διότι δεν ζούμε στο 1800...

Ήρθε η ώρα για παιχνίδι!

Είστε έτοιμοι να κάνετε εσείς το gps;

Πάρτε μια υδρόγειο ... περιμένω... Ωραία! Και βρείτε τον Ισημερινό!

Βρήκατε την Κάθετη φέτα που χωρίζει τη Γη σε πάνω και κάτω μέρος; Εξαιρετικά.

Για βρείτε και τον Πρώτο Μεσημβρινό... Εντοπίσατε το Γκρίνουιτς; Είστε έτοιμοι.

Ξεκινάει το παιχνίδι του Κρυμμένου Θησαυρού.

Φαντάσου ότι είσαι στο πλήρωμα ενός πειρατικού караβιού, που βρίσκεται στα ανοιχτά ενός Ωκεανού. Μπορεί να είσαι ένας μικρός μαθητευόμενος πειρατής, αλλά ξέρεις πολύ καλά να διαβάζεις τους ναυτικούς χάρτες. Ξαφνικά, έτσι όπως ταξιδεύετε, σε πλησιάζει ο Καπετάνιος, ο πειρατής Μαυρογένης. Σου δίνει κρυφά ένα χαρτάκι με τις συντεταγμένες 39ο βόρεια και 116ο ανατολικά. Ποιο είναι αυτό το μέρος; Γιατί στο έδωσε κρυφά από το υπόλοιπο πλήρωμα;... Μπορείς να φανταστείς;

Στείλτε μου τις ιστορίες σας είτε στα σχόλια, είτε σε μήνυμα στο mail. Μην ξεχνάτε πως η καλύτερη ιστορία θα παρουσιαστεί σε ξεχωριστό podcast στο τέλος της ενότητας.

Ήρθε η ώρα για τις δικές σας ερωτήσεις. Τι απορίες έχεις; Τι δεν κατάλαβες; Τι σου άρεσε; Τι όχι; Λατρεύω να ακούω τη γνώμη σας. Μην ξεχάσετε να γραφτείτε στο κανάλι κι αν σας άρεσε χαρίστε μου μια καρδούλα!

Έφτασε κι αυτό το podcast στο τέλος του. Ελπίζω να σας ξύπνησε μέσα σας τη σπίθα της πλοήγησης, να σας ταξίδεψε σε παλιά χρόνια, που δεν μπορούσε ο άνθρωπος να βρει το δρόμο, απλά κρατώντας το κινητό του. Εύχομαι να διασκεδάσατε και να μάθατε. Σας περιμένω στο επόμενο επεισόδιο να γνωρίσουμε τις κινήσεις της Γης με ακόμα πιο διασκεδαστικά παιχνίδια και γεωγραφογνώση. Καλή συνέχεια!

Χαρτης

http://photodentro.edu.gr/photodentro/d-globe_synt_v1.5_pidx0013894/story_html5.html

2.2.3 Podcast 3 «Η Γη κινείται, μα πώς κινείται; »

Γεωγραφόφιλοι και Γεωγραφοφίλες καλώς ήρθατε σε ένα ολοκαίνουριο επεισόδιο του podcast «Ταξιδεύοντας με τη Γεωγραφία». Είμαι η Γαλάτεια Γεωγραφίδου και σήμερα θα γνωρίσουμε τους τρόπους με τους οποίους κινείται η Γη μας.

Πάμε για αρχή να δούμε τι είναι η περιστροφή της Γης. Όπως θα θυμάστε η Γη είναι ένα ουράνιο σώμα, ένας πλανήτης που κινείται γύρω από τον Ήλιο, όπως και οι υπόλοιποι πλανήτες του ηλιακού μας συστήματος. Αλλά εκτός από αυτό, κινείται και γύρω από τον εαυτό της. Φανταστείτε σαν να περνούσαμε μια νοητή κλωστή από τους δυο πόλους και να γυρνούσαμε την Γη. Ή... Έχετε δει ποτέ μπασκεμπολίστα να στερεώνει μια μπάλα μπάσκει στο δάχτυλο του και να την ισορροπεί όσο εκείνη περιστρέφεται. Έτσι ακριβώς κινείται η Γη γύρω από τον άξονά της από τα δυτικά προς τα ανατολικά, δηλαδή από τα αριστερά προς τα δεξιά.

Πόση ώρα άραγε κάνει να ολοκληρώσει μια πλήρη περιστροφή;

24 ώρες...

Γρήγορα δεν φαίνεται; Μα, δεν το νιώθουμε καθόλου, μα καθόλου. Το μόνο που μπορούμε να δούμε είναι τον Ήλιο να «μετακινείται» κατά τη διάρκεια της ημέρας. Μα στην πραγματικότητα δεν μετακινείται ο Ήλιος, αλλά εμείς, που είμαστε στη Γη. Στην ανθρωπότητα πήρε πάααααραααα πολύ καιρό να συμφιλιωθεί με την ιδέα πως η Γη μας δεν είναι το κέντρο του κόσμου. Πίστευαν ότι ο Ήλιος περιφέρεται γύρω από τη Γη, ενώ εκείνη παραμένει ακίνητη. Λάθοοοος. Υπήρξαν πολλοί που ανά τους αιώνες αμφισβήτησαν αυτή τη θεωρία.

Ήδη από τους αρχαίους Έλληνες είχε κατακτηθεί η γνώση πως οι πλανήτες, αρά και η Γη, είναι σφαιρικοί κι όχι επίπεδοι και μάλιστα ο Αρίσταρχος πίστευε πως το σύστημα των πλανητών έχει ως κέντρο τον Ήλιο, όπως και ισχύει. Αλλά οι άνθρωποι δεν ήταν έτοιμοι να δεχτούν πως δεν είναι οι ίδιοι το κέντρο όλων. Πολύ πολύ αργότερα ο Κοπέρνικος διατύπωσε την ίδια ακριβώς άποψη, ότι το σύστημα των πλανητών είναι ηλιοκεντρικό, αλλά πονηρούλης καθώς ήταν φρόντισε να χρησιμοποιήσει εκδοτικά τεχνάσματα για να μην έχει προβλήματα με την Καθολική Εκκλησία. Τη χαριστική βολή την έριξε αργότερα ο Γαλιλαίος. Ήταν έξυπνος, επαναστατικός και πολύ ψηνόταν να συγκρουστεί ακόμα και με την Καθολική Εκκλησία για τα πιστεύω του.

Ξέρετε τι συνέβη με τον Γαλιλαίο; Πάλεψε να πείσει για την αλήθεια που είχε ανακαλύψει και αυτό τον οδήγησε στην Ιερά εξέταση. Εκεί, με απειλές και προσβολές τον ανάγκασαν να ανακαλέσει και να πει πως όσα είχε ανακαλύψει ήταν ανόητα και πως δεν γινόταν η Γη να γυρίζει. Ε, και ο Γαλιλαίος αναγκάστηκε να συμφωνήσει... Όμως ο μύθος λέει πως βγαίνοντας από την αίθουσα είπε το αμίμητο... «Κι όμως γυρίζει...»

Και πολύ καλά είπε, θα σας πω εγώ. Δυστυχώς όπως και σε άλλες περιπτώσεις, οι άνθρωποι δεν ήταν πάντα έτοιμοι να ακούσουν τις επιστημονικές αλήθειες που ανακάλυπταν μεγάλα μυαλά. Χρειάστηκε πολύς χρόνος και συνθήκες ελευθερίας λόγου για να ακουστούν οι απόψεις τους.

Σήμερα όμως είναι σαφές. Η Γη κινείται γύρω από τον άξονά της και κάνει μια πλήρη περιστροφή σε 24 ώρες. Και είμαι πολύ χαρούμενη, που μπορώ να το λέω φωναχτά και να μην με απειλούν να με στείλουν στην πυρά. Μάλιστα χάρη σε αυτήν την περιστροφή έχουμε τη μέρα και τη νύχτα.

Ήρθε η ώρα για παιχνιδοπείραμα!! Θα χρειαστούμε έναν φακό και μια υδρόγειο ή μια μπάλα ή στιδήποτε σφαιρικό, αν δεν έχετε υδρόγειο. Πατήστε Pause και ψάξτε... Έτοιμοι; Πάμε. Ανοίγουμε το φακό και ρίχνουμε φως στη σφαίρα. Φωτίζεται ολόκληρη; Όχι! Φωτίζεται μόνη η μισή. Έτσι κι ο Ήλιος φωτίζει μόνο το μισό ημισφαίριο, στο οποίο είναι μέρα. Ενώ στο ημισφαίριο που δεν πέφτει το φως του Ήλιου, είναι νύχτα. Για κουνήστε τώρα την υδρόγειο κρατώντας όμως σταθερό το φακό. Βλέπετε ότι καθώς η Γη περιστρέφεται φωτίζεται το ένα μέρος μετά το άλλο; Υπέροχο; Η μέρα δίνει τη θέση της στη νύχτα κι η νύχτα δίνει τη θέση της στη μέρα. Ξανά και ξανά και ξανά... για πάντα.

Έχω κι άλλο παιχνίδι! Σας έχω αφήσει στα σχόλια link για να μετακινήσετε το ανθρωπάκι στη Γη και να πειραματιστείτε με τη μέρα, την νύχτα και το πώς αλλάζει η ώρα της μέρας!!

<https://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/2916>

Άρα θα μπορούσε να πει κανείς πως η μέρα και η νύχτα κρατούν το ίδιο... Μμμμμ... όχι.. Μα γιατί; Γιατί; Η Γη δεν είναι ολόγεια. Είναι περίπου ίσια. Έχει περίπου ίσιο άξονα... Δηλαδή γέρνει λίγο... Ο άξονας της έχει μια μικρή, μικρούλα κλίση. Αυτός είναι κι ο λόγος που μια περιοχή μπορεί να έχει κατά καιρούς μεγαλύτερη μέρα από ότι νύχτα και το αντίστροφο. Η κλίση της εξηγεί και την ύπαρξη των εποχών.

Ναι, αμέ. Με αυτή την κλίση γυρνάει και γύρω από τον εαυτό της αλλά ΚΑΙ γύρω από τον Ήλιο. Η περιφορά της γύρω από τον Ήλιο δεν είναι καν κανονικός ωραίος κύκλος, είναι σχεδόν, κάπως σαν οβάλ. Για αυτό, λέμε ότι κάνει ελλειπτική τροχιά. Μια που κάνει ελλειπτική τροχιά, μια που γέρνει, πολύ θέλει; Να οι εποχές. Άλλοτε είναι περισσότερο στραμμένο προς τον Ήλιο το βόρειο ημισφαίριο της κι άλλοτε το νότιο. Όποιο είναι πιο κοντά στη μεριά του Ηλίου έχει καλοκαιράκι, γιατί οι ακτίνες του Ήλιου το ζεσταίνουν πολύ, έτσι κάθετα που πέφτουν.

Πόσο καιρό θα πάρει στη Γη να κάνει μια ολόκληρη περιφορά γύρω από τον Ήλιο; 365 μέρες! Ναι! Δηλαδή έναν ολόκληρο χρόνο.

Είναι ώρα για κουίζ! Πάμε, πάμε! Το 'χετε.

Πώς λέγεται η κίνηση της Γης γύρω από τον άξονα της; Περιστροφή!

Πώς λέγεται η κίνηση της Γης γύρω από τον Ήλιο; Περιφορά!

Φτάσαμε στο σημείο που χρειάζομαι τη βοήθειά σας! Θέλω να σκεφτείτε, αν ο Ήλιος και η Γη μιλούσαν τι μπορεί να συζητούσαν; Γιατί η Γη γυρίζει γύρω από τον Ήλιο; Πώς αισθάνεται; Ο Ήλιος; Πώς θα είχε πλάκα να το εξηγήσουμε;

Στείλτε μου τις απαντήσεις σας στα σχόλια ή στο mail! Τα καλύτερα θα τα διαβάσουμε και θα τα παρουσιάσουμε στο ξεχωριστό podcast στο τέλος της ενότητας. Θυμηθείτε να μου γράψετε και τις εντυπώσεις ή τις απορίες σας. Λατρεύω τις ερωτήσεις σας!

Έτσι άλλο ένα podcast έφτασε αισίως στο τέλος του. Ελπίζω να περάσατε καλά! Μην ξεχάσετε να γραφτείτε στο κανάλι κι αν σας άρεσε χαρίστε μου μια καρδούλα! Συντονιστείτε ξανά στο επόμενο επεισόδιο για να μάθουμε για τους πλανήτες του ηλιακού μας συστήματος! Σας περιμένω για περισσότερη γεωγραφογνώση. Καλή συνέχεια!

2.2.4 Podcast 4

Καλώς ήρθατε και πάλι αγαπητοί μου γεωγραφόφιλοι και γεωγραφοφίλες σε ένα ακόμα επεισόδιο του podcast «Ταξιδεύοντας με την Γεωγραφία». Είμαι η Γαλάτεια

Γεωγραφίδου και σήμερα θα διασκεδάσουμε με τη μαγεία του ηλιακού μας συστήματος.

Ο Ήλιος μας έχει μια μεγάλη οικογένεια από ουράνια σώματα. Τα μεγαλύτερα από αυτά είναι οι οκτώ πλανήτες που κινούνται γύρω του σε τροχιές.

Τροχιές; Τι είναι τροχιές;

Τροχιές είναι οι κυκλικές διαδρομές, που κάνουν οι πλανήτες γύρω από τον Ήλιο. Σου έχω αφήσει link στα σχόλια. Ανοιξέ το! Είναι ένα εύκολο πείραμα για να καταλάβεις πως κινούνται οι πλανήτες! Θα χρειαστείς ένα χούλα χουπ, ένα κομμάτι ύφασμα που να τεντώνει για να καλύψεις το χούλα χουπ, μερικά κλιπ ή κλαμερ για να στερεώσεις το ύφασμα πάνω στο χούλα χουπ και δυο μπίλιες ή βόλους διαφορετικού μεγέθους. Τοποθέτησε το μεγάλο βόλο στο κέντρο. Αυτός θα είναι ο Ήλιος σου. Άσε την άλλη μπίλια από την άκρη του χούλα χουπ να πέσει πάνω στο ύφασμα. Βλέπεις την κυκλική διαδρομή που ακολουθεί; Ταντασα... Nasa approves. Δες το βιντεάκι στα σχόλια για βεβαιωθείς ότι το έκανες σωστά.

<https://www.jpl.nasa.gov/edu/teach/activity/modeling-the-orbits-of-planets/>

Εκτός όμως από τους πλανήτες υπάρχουν και οι Δορυφόροι, οι οποίοι περιφέρονται γύρω από έναν πλανήτη. Ξέρεις ποιος είναι ο δορυφόρος της Γης μας; Η Σελήνη! Το φεγγάρι!

Μα, θα με ρωτήσει κάποιος, ο Ήλιος δεν είναι πλανήτης; Όχι! Δεν είναι πλανήτης. Ο Ήλιος είναι αστέρας, γιατί έχει δικό του φως, είναι δηλαδή αυτόφωτο ουράνιο σώμα. Ενώ οι πλανήτες και οι δορυφόροι δεν έχουν δικό τους φως, άρα είναι ετερόφωτα σώματα.

Πάμε να γνωρίσουμε τους πλανήτες μας καλύτερα. Ανοίξτε το δεύτερο link που σας έχω αφήσει στα σχόλια για να βλέπετε τους πλανήτες όσο μιλάμε. Είναι από το επίσημο site της Nasa και βρίσκεται στα Αγγλικά, για αυτό θα σας αναφέρω πάντα την ξένη ονομασία των πλανητών.

<https://solarsystem.nasa.gov/planets/overview/>

Ερμής. Mercury. Είναι ο κοντινότερος στον Ήλιο, αλλά δεν είναι ο πιο ζεστός! Είναι επίσης ο μικρότερος. Φανταστείτε ότι το μέγεθός του είναι λίγο μεγαλύτερο από τη Σελήνη. Μπορεί να κινείται πιο αργά από τη Γη γύρω από τον άξονά του, τόσο που μια μέρα στον Ερμή αντιστοιχεί σε 59 γήινες μέρες, αλλά ολοκληρώνει έναν κύκλο γύρω από τον Ήλιο μόλις σε 88 μέρες. Αυτό σημαίνει ότι, αν ήσουν στον Ερμή, θα είχες περίπου κάθε τρεις μήνες τα γενέθλια σου!

Αφροδίτη. Venus. Δεύτερη έρχεται η Αφροδίτη, που είναι ο πιο ζεστός πλανήτης. Η επιφάνεια της έχει μια εξαιρετικά πυκνή ατμόσφαιρα, που μοιάζει με το φαινόμενο του θερμοκηπίου σε υπερβολικό βαθμό, δηλαδή τα συγκεντρωμένα αέρια εγκλωβίζουν την θερμότητα και κάνουν την επιφάνεια της σκέτη κόλαση. Αυτή η πυκνή ατμόσφαιρα όμως αντανακλά πολύ φως και μπορούμε να την δούμε έντονη και υπέρλαμπρη στον νυχτερινό ουρανό. Αυτό εντυπωσίαζε πάντα τους ανθρώπους. Την ομορφιά της την είχε εξυμνήσει μέχρι κι ο Όμηρος, ο αρχαίος Έλληνας ποιητής. Κάτι ακόμα που κάνει ιδιαίτερη εντύπωση είναι ότι η Αφροδίτη μοιάζει να έχει παρόμοιο ανάγλυφο με τη Γη, δηλαδή έχει βουνά και ηφαίστεια! Έχουν και παρόμοιο μέγεθος. Η Αφροδίτη είναι ελάχιστα μικρότερη. Μπορούμε να την πούμε και σαν δίδυμη αδερφή της Γης, μόνο που έχει πάρει φωτιά!

Γη. Earth. Το σπίτι μας! Ο μόνος πλανήτης, που από όσο γνωρίζουμε, φιλοξενεί ζωή στο ηλιακό μας σύστημα. Έχει βουνά, κοιλάδες, φαράγγια... Η Γη όμως είναι ξεχωριστή, γιατί καλύπτεται από ωκεανούς.. Σχεδόν το 70 τα εκατό του πλανήτη καλύπτεται από θάλασσα. Κι έχει κι έναν δορυφόρο, τη Σελήνη!

Άρης. Mars. Είναι ο τέταρτος στη σειρά πλανήτης, γειτονάκι μας κι αυτός μαζί με την Αφροδίτη. Έχει περίπου το μισό μέγεθος σε σχέση με τη Γη. Αλλά έχει κι εκείνος ανάλογο ανάγλυφο με φαράγγια, ηφαίστεια και καιρό, όπως εμείς εδώ στη Γη. Αν και δεν θα επιβιώναμε με τίποτα, αν πηγαίναμε τώρα εκεί. Η ατμόσφαιρα είναι πολύ αραιή και δεν θα μπορούσαμε να αναπνεύσουμε. Επίσης είναι παγωμένα, με θερμοκρασίες πολύ πολύ πολυυυυ κάτω από το μηδέν. Οι επιστήμονες έχουν δείξει ενδιαφέρον κάνοντας πολλές αποστολές στον Άρη. Ήδη βρίσκονται 8 διαστημόπλοια σε τροχιά και 2 Rovers στην επιφάνεια του στέλνοντας δεδομένα στους επιστήμονές μας. Πιστεύουν πως ήταν ένας πλανήτης που κάποτε φιλοξενούσε ζωή. Έχουν δείγματα πως υπήρχαν πλημμύρες, αν και τώρα δεν υπάρχει νερό, παρά μόνο μικρά δείγματα.

Δίας. Jupiter. Έχει το όνομα του πατέρα των θεών του Ολύμπου, του Δία, γιατί είναι ο μεγαλύτερος με διαφορά. Αν πάρουμε όλους τους άλλους πλανήτες και τους βάλουμε μαζί, ο Δίας είναι παραπάνω από δυο φορές μεγαλύτερος! Αν τον παρατηρήσει κανείς, θα εντοπίσει μια κόκκινη κηλίδα. Αυτή είναι μια τεράστια καταιγίδα, που η Γη θα χωρούσε μέσα της μπορεί και τρεις φορές και μαίνεται εδώ και εκατοντάδες χρόνια. Έχει 95 Δορυφόρους! Και επειδή αποτελείται κυρίως από

αέρια, λέγεται Γίγαντας Αερίων, όπως και οι επόμενοι πλανήτες του ηλιακού συστήματος.

Κρόνος. Saturn. Ο διάσημος Κρόνος, γνωστός για τα δαχτυλίδια του. Δεν είναι ο μόνος που έχει, αλλά τα δικά του δαχτυλίδια είναι τα πιο εμφανή και απίστευτα όμορφα. Είναι 7, έχουν κενά μεταξύ τους κι είναι φτιαγμένα από πάγο και σκόνη. Είναι κι αυτός ένας Γίγαντας Αερίων με πολύ πυκνή ατμόσφαιρα. Και κρατηθείτε.. Έχει 147 δορυφόρους.

Ουρανός. Uranus. Άλλος ένας Γίγαντας Αερίων, πολύ πολύ παγωμένος, ο Ουρανός, που όμως μέσα στο μείγμα αερίων του έχει πολύ μεθάνιο. Αυτό του δίνει το χαρακτηριστικό μπλε χρώμα του. Το ήξερες ότι έχει κι αυτός δαχτυλίδια; Ναι, έχει δεκατρία λεπτούτσικα σκοτεινά δαχτυλίδια, που δεν φαίνονται. Μάλιστα γέρνει στο πλάι με αποτέλεσμα να περιστρέφεται σε έναν άξονα τελείως κάθετα σε σχέση με τους άλλους πλανήτες. Οι επιστήμονες πιστεύουν πως μάλλον έγειρε μετά από σύγκρουση με μετεωρίτη.

Ποσειδώνας. Neptune. Είναι ένας σκοτεινός, παγωμένος πλανήτης που έχει πολύ πολύ δυνατούς ανέμους. Καμία έκπληξη που τον ονόμασαν Ποσειδώνα. Έχει κι αυτός δαχτυλίδια, έξι, αλλά δεν φαίνονται καθόλου. Φτάνοντας στον τελευταίο πλανήτη αξίζει να αναφέρουμε πως για να κάνει μια ολόκληρη περιφορά γύρω από τον Ήλιο χρειάζεται 165 γήινα χρόνια.. Μιλάμε για πολύ καιρό!

Και ήρθε η ώρα για παιχνίδι!!

Ήξερες πώς αν πήγαινες στους υπόλοιπους πλανήτες, αν δηλαδή μπορούσες να αντέξεις τις ακραίες θερμοκρασίες τους και μπορούσες να αναπνεύσεις, κι είχες μαζί σου μια ζυγαριά, δεν θα ζύγιζες τόσο όσο ζυγίζεις εδώ στη Γη;

Μπες στο link στα σχόλια για να παίξεις με τα βάρη.

<https://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/2975>

Και τώρα πάμε να δημιουργήσουμε! Πάμε να φανταστούμε.. Είσαι ένας επίδοξος εξερευνητής του διαστήματος από άλλο Γαλαξία και φτάνεις στο ηλιακό μας σύστημα. Πώς σου φαίνεται; Τι σου κάνει εντύπωση; Πού προσεδαφίζεσαι; Σε ποιο πλανήτη; Τι θα συμβεί εκεί; Κάτι αναπάντεχο σίγουρα!

Στείλτε μου τις δημιουργίες σας στα σχόλια ή στο mail. Ανυπομονώ να ταξιδέψω με τις περιπέτειές σας! Οι καλύτερες θα παρουσιαστούν στο επόμενο ξεχωριστό podcast, αφιερωμένο σε σας!

Έχετε απορίες; Έχετε ερωτήσεις; Ραντεβού στα σχόλια...

Άλλο ένα podcast έφτασε στο τέλος του. Ελπίζω να περάσατε όμορφα. Μην ξεχάσετε να γραφτείτε στο κανάλι κι αν σας άρεσε χαρίστε μου μια καρδούλα! Συντονιστείτε ξανά στο επόμενο επεισόδιο που είναι αφιερωμένο σε σας και στις εκπληκτικές δημιουργίες σας! Καλή συνέχεια!

Συμπεράσματα

Η Γεωγραφία είναι ένα μάθημα, που από τη φύση του αναζητά και αξιοποιεί διάφορα μέσα για την επίτευξη των διδακτικών του στόχων. Το διδακτικό εγχειρίδιο δεν είναι αρκετό και την διδασκαλία συμπληρώνουν οι χάρτες, οι πυξίδες και άλλα σχετικά βοηθητικά εργαλεία. Πρόκειται ουσιαστικά για μάθημα του οποίου η θεωρητική γνώση, αν δεν συνοδευθεί με την παράλληλη επίδειξη ενός πρακτικού θα λέγαμε μέρους, παραμένει ημιτελής και δημιουργεί πλήθος ερωτημάτων στους μαθητές. Με την εισαγωγή των τεχνολογικών μέσων στην εκπαίδευση τα πράγματα άλλαξαν προς το καλύτερο και τα ψηφιακά μέσα έδωσαν ερεθίσματα για ένα σύγχρονο σχολείο, όπου όλα ανεξαιρέτως τα μαθήματα μπορούν να εκσυγχρονιστούν και να γίνουν ενδιαφέροντα για τους μαθητές. Το ίδιο ισχύει και για την Γεωγραφία με τα γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών.

Δεν είναι, όμως, μόνο οι ψηφιακοί χάρτες και τα γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών τα ψηφιακά μέσα, που μπορούν να ενισχύσουν το μάθημα της Γεωγραφίας. Η θεωρητική γνώση της όσο και αν υποβοηθάται από αυτά τα μέσα παραμένει στη βάση της μια απλή παράθεση γεγονότων και φαινομένων χωρίς ενδιαφέρον για τους μαθητές. Χρειάζεται, λοιπόν μια ενδιαφέρουσα αφορμή, η οποία είναι απότοκο δημιουργικής γραφής και αναπτύσσεται με τη μορφή ψηφιακής αφήγησης. Φυσικά θα μπορούσε να εκφραστεί και με τη μορφή βιντεομαθήματος, όμως εδώ εξετάζεται η περίπτωση και τα πλεονεκτήματα του podcast.

Ένα podcast είναι στην πραγματικότητα ένα σύνθετο πολυχρηστικό εργαλείο. Θα έλεγε κανείς, πως το ακουστικό ερέθισμα, από μόνο του, είναι περιορισμένο, ωστόσο αυτό δεν ισχύει. Δημιουργώντας ένα podcast για την τάξη σου, ως δάσκαλος, μπορείς να περιμένεις αποτελέσματα σε ποικίλους τομείς. Καταρχάς αναπτύσσεται η ακουστική δεξιότητα των μαθητών. Αυτό σημαίνει, πως αρχίζουν να συγκεντρώνονται περισσότερο σε αυτό που ακούνε, κατανοώντας καλύτερα τις έννοιες. Άλλωστε σε περίπτωση, που αποσπαστεί κάποια στιγμή η προσοχή τους,

πάντα μπορούν να γυρίσουν πίσω και να το ακούσουν ξανά. Άρα, βελτιώνεται ο βαθμός συγκέντρωσης κι αναπτύσσεται η φαντασία τους, γιατί αναγκάζονται να χτίζουν νοητικές εικόνες για αυτά που ακούνε, εφόσον αυτές δεν παρέχονται με παράλληλο οπτικό ερέθισμα. Τα εναύσματα να ασχοληθούν, παραλλήλως, με βιωματικές δράσεις κατά τη διάρκεια του podcast ενισχύουν την εφευρετικότητα, τη φαντασία, τη δημιουργική σκέψη και την επιστημονικότητα. Η παρότρυνση για δημιουργία δικού τους περιεχομένου κινητοποιεί τους μαθητές να αναλάβουν ρόλους, να δημιουργήσουν περιεχόμενο, να αξιοποιήσουν τη δοσμένη έννοια ή πληροφορία και χτίσουν πάνω σε αυτή το δημιούργημά τους. Έτσι, επέρχεται και μια μεταγνώση, που επιτυγχάνεται αβίαστα, χωρίς να έχει τη μορφή στείρας μετωπικής διδασκαλίας. Με το να χρησιμοποιήσουν, μάλιστα, τα τεχνολογικά μέσα εξοικειώνονται με τεχνολογικές δεξιότητες, που είναι απαραίτητες για ανθρώπους, που μεγαλώνουν στον 21ο αιώνα και δημιουργούν ένα ενθουσιώδες κλίμα για τα παιδιά.

Όταν κανείς επιλέγει να εντάξει το podcast στη διδασκαλία του μπορεί να χρησιμοποιήσει ένα podcast, που έχουν ήδη δημιουργήσει συνάδελφοι δημιουργοί περιεχομένου, που βρίσκεται ήδη αναρτημένο σε πλατφόρμες, μπορεί να το προσαρμόσει στις ανάγκες ή μπορεί να φτιάξει το δικό του, προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες και μοναδικές συνθήκες της τάξης του επικεντρωμένο στις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών του. Έτσι, μπορεί να προσθέσει μια προσωπική νότα και να εμπλέξει τους μαθητές του εντονότερα στη μαθησιακή διαδικασία.

Όμως το podcast, κατά τη γνώμη μου, δεν είναι μέσο που εγκλωβίζεται σε περιορισμούς. Είναι ένας τρόπος να δημιουργηθούν κοινότητες μάθησης, ευρείες, που να αλληλεπιδρούν και να ανατροφοδοτούνται. Το ίδιο το περιεχόμενο από επεισόδιο σε επεισόδιο, μπορεί να τροφοδοτείται από τις απορίες του κοινού ή ακόμη και από προτάσεις ακροατών. Πρόκειται για μάθηση, που συμβαίνει αβίαστα, χωρίς κόπο, με ευελιξία στο χώρο και στο χρόνο, ο οποίος επιλέγεται ελεύθερα από τον ακροατή. Το πιο σημαντικό, όμως, όλων, είναι η παρότρυνση των μαθητών ακροατών να γίνουν και οι ίδιοι δημιουργοί. Να δημιουργήσουν ιστορίες, να τις ηχογραφήσουν ή να τις γράψουν στα σχόλια, να εξασκήσουν με αυτόν τον τρόπο τον προφορικό και γραπτό τους λόγο συνδέοντας διαθεματικά την γεωγραφία με την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων και την παραγωγή λόγου. Το να κερδίσει κανείς το

ενδιαφέρον ενός μαθητή πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι πολύ σημαντικό, γιατί δημιουργεί μια πρώτη καλή σχέση με την επιστήμη της Γεωγραφίας και μια εμπιστοσύνη στον επιστημονικό τρόπο σκέψης και δράσης.

Η συγκεκριμένη σειρά podcast έχει δημιουργηθεί πάνω σε αυτή τη λογική της κοινότητας μάθησης. Δημιουργεί ένα υλικό, που αναμένει να ανατροφοδοτηθεί από τους ίδιους τους ακροατές, περιμένει να βιώσουν τις διδασκόμενες έννοιες, περιμένει να ερευνήσουν, να προετοιμαστούν και να δημιουργήσουν πάνω στην επιστήμη της Γεωγραφίας.

Η ερευνητική πρόταση αυτών των podcast, ή άλλων σχετικών, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και ως ένα πιλοτικό πρόγραμμα του Υπουργείου. Όλοι οι διδάσκοντες των Στ' τάξεων θα μπορούσαν να το αξιοποιήσουν τις ώρες της διδασκαλίας των συγκεκριμένων υποενοτήτων ως ένα πρότυπο αφήγησης, το οποίο θα προσαρμόζουν στο υλικό της τάξης τους. Επίσης, προτείνεται η παροχή του ελεύθερα στους μαθητές, για να μπορούν ανεξαρτήτως να το ακούν στο σπίτι τους, ως μέσο επανάληψης και ως μέσο για τη διεύρυνση των γνώσεων επάνω στην εκάστοτε ενότητα. Με αυτούς τους τρόπους είναι δυνατόν να δημιουργηθεί μια μεγάλη κοινότητα μάθησης, που συνεχώς θα εμπλουτίζεται, θα αναθεωρείται και θα καταιγίζεται από γνώση επάνω σε ένα ξεχωριστό αντικείμενο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Βαθρακογιάννη, Μ., Πιτσαδιώτη, Π., & Χαλιώτη, Β. (2020). Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση της Ειδικής Αγωγής. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 8, 47–57.

Βουτσινά, Α. , Κέκκερης, Γ., Κοσμίδης, Ι. (2012). Βιντεομαθήματα: Μία διδακτική παρέμβαση στη Γεωγραφία. Στο *8ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΕΤΠΕ* 27 -30 Σεπτεμβρίου 2012, (σσ. 543-550).

Γιαννούλας, Α. (2023). *Από τη διά ζώσης εκπαίδευση με ψηφιακά εργαλεία στην εξ αποστάσεως: Από τη θεωρία στην πράξη* [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]. Copyright © 2023, Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Creative Commons Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή 4.0 Διεθνές (CC BY-NC-SA 4.0) <http://dx.doi.org/10.57713/kallipos-126>.

Γρόσος, Σ. (2015). 9+1, Μαθήματα Δημιουργικής Γραφής. Μάθημα δεύτερο: Απελευθερωθείτε! Η τέχνη της Ελεύθερης Γραφής. Στο *Παράθυρο στην εκπαίδευση του παιδιού*, 90. (σσ. 72-85)

Ζαχαριάδη, Μ. (2018). Το χθες και το σήμερα της εκπαίδευσης. Στο G-E-NEWS Διαδικτυακή Εφημερίδα Γυμνασίου Εκπαιδευτηρίων Δούκα, Διαθέσιμο στο: <https://gymnasioudoukas.wordpress.com/2018/03/13/%CF%84%CE%BF-%CF%87%CE%B8%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CF%83%CE%AE%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82/> [Προβολή: 05/01/2024].

Ζωγόπουλος, Στ. (2001). *Νέες τεχνολογίες και μέσα επικοινωνίας στην εκπαιδευτική διαδικασία*. Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Κατσίκης, Α. (1992). Η Διδακτική της Γεωγραφίας. Θεωρητική και μεθοδολογική προσέγγιση. Χρονικά Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, 5, 177-211.

Κιοσσές, Σ. (2019). Προς μια «παιδαγωγική» της δημιουργικής γραφής. *Conference: 1st International Conference on Creative Writing, 2013*, Αθήνα.

Κορδάκη, Μ. (2000). Διδακτική της Πληροφορικής: Ο υπολογιστής ως αντικείμενο και ως εργαλείο μάθησης. Πανεπιστημιακές παραδόσεις, Τμήμα Μηχ/κών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής Πάτρα, 2000.

Κυρίτση, Α.Μ. (2018). *Ένα Διερευνητικό Περιβάλλον Μάθησης με τη Χρήση του Google Earth στη Γεωγραφία της ΣΤ' Τάξης Δημοτικού*. Πτυχιακή Εργασία. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Κωτόπουλος, Τ. (2012). Η «νομιμοποίηση» της Δημιουργικής Γραφής, Κείμενα 15.

Κωτόπουλος, Τ. (2014). Πράξη και διδασκαλία της «Δημιουργικής Γραφής» στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα, Πρακτικά Ε' Επιστημονικού Συνεδρίου *Συνέχειες, ασυνέχειες, ρήξεις στον ελληνικό κόσμο (1204- 2014), οικονομία, κοινωνία, ιστορία, λογοτεχνία*, Ευρωπαϊκή Εταιρεία Νεοελληνικών Σπουδών, 2- 5 Οκτωβρίου 2014, Θεσσαλονίκη, Α' τόμος, σσ. 801-822.

Μαγουλά, Ο. Ε. (2023). *Οπτικός γραμματισμός και infographics στη διδασκαλία της Γεωγραφίας της Στ' δημοτικού*. Διπλωματική Εργασία. Διδρυματικό πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και Πανεπιστήμιο ΖΔυτικής Αττικής.

Μαστρογιάννης, Α. (2014). Ο υπολογιστής ειδικό, γνωστικό και υποστηρικτικό εργαλείο στην Ειδική Αγωγή: Μερικές παραδειγματικές, συνηγορικές περιπτώσεις. Στο Μαστροθανάσης, Κ., Ζουγανέλη, Α. & Κατσιφή-Χαραλαμπίδη, Σ. (επιμ.), *Η*

αξιολόγηση της διδασκαλίας μεταγνωστικών στρατηγικών για την παραγωγή γραπτού λόγου σε μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες και γλωσσικές διαταραχές. Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, 2014, σσ. 425-435.

Μπέλλου, Ι. (2011). *Διδακτικές Τεχνικές, Ένα κείμενο βασισμένο στο επιμορφωτικό υλικό του έργου "Υλοποίηση επιμόρφωσης εκπαιδευτικών - επιμορφωτών πληροφορικής"*. Ιωάννινα.

Μπουρλάκη, Χ. (2015). *Ανεστραμμένη διδασκαλία: μια εφαρμογή μεικτής μεθοδολογίας στο μάθημα της Γεωγραφίας της Ε δημοτικού. Διπλωματική εργασία. Βόλος.*

Μπράτιτσης, Θ. (2014). *Διδακτική της Πληροφορικής μέσω ψηφιακής αφήγησης. Μια πρόταση για δημιουργία μιας κοινότητας πρακτικής. Στο Π. Αναστασιάδης, Ν. Ζαράνης, Β. Οικονομίδης & Μ. Καλογιαννάκης, (Επιμ.), Πρακτικά 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Διδακτική της Πληροφορικής. Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο, 3-5 Οκτωβρίου 2014.*

Μπράτιτσης, Θ. (2014). *Εμπειρίες από σεμινάρια ψηφιακής αφήγησης σε εκπαιδευτικούς. Η περίπτωση της Ελλάδας. Στο 9ο Πανελλήνιο Συνέδριο με Διεθνή Συμμετοχή "Τεχνολογίες της Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση"*

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2007). *Πρόγραμμα σπουδών γεωγραφίας δημοτικού για το «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ». Στο ΕΣΠΑ 2007-13\Ε.Π. Ε&ΔΒΜ\Α.Π. 1-2-3 «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών, Οριζόντια Πράξη» MIS: 295450 Με την συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε. Κ. Τ.)*

Παπασαράντος, Β. (2023). *Από το παραδοσιακό Σχολείο στο σύγχρονο. Διαθέσιμο στο: <https://www.inarcadia.gr/news/arthra/> [Προβολή 03/01/2024].*

Τζωτζής, Ι. (2007). *Η πρακτική σημασία των χαρτογραφικών προβολών στη διδασκαλία των χαρτών στο σχολείο. Διδακτορική Διατριβή. Θεσσαλονίκη.*

Τριλιανός, Α. (2004). *Μεθοδολογία της Σύγχρονης Διδασκαλίας. Καινοτόμες επιστημονικές προσεγγίσεις στη διδακτική πράξη*, Τόμοι Α' και Β', 3η έκδοση, Αθήνα: Αυτοέκδοση.

ΦΕΚ 304B/13-03-2003. Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) Δημοτικού - Γυμνασίου: Μουσικής, Ξένων Γλωσσών, Οικιακής Οικονομίας. Πληροφορικής, Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Τεχνολογίας, Φυσικών Επιστημών (Βιολογίας, Γεωλογίας, Γεωγραφίας, Ερευνώ το Φυσικό κόσμο, Φυσικής, Χημείας), Φυσικής Αγωγής, Δια θεματικό Ενιαίο Πλαίσιο προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) Προσχολικής Αγωγής. Προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δια θεματικών δραστηριοτήτων (Ευέλικτη Ζώνη, Αγωγή Υγείας, Ολυμπιακή Παιδεία, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση) και Παράρτημα: Οδηγίες προς τους συγγραφείς των σχολικών βιβλίων, Προδιαγραφές σχολικών βιβλίων,

Ξενόγλωσση

Books, L. (2011). *Story Engineering. What makes a good story or a screenplay great?*. Penguin Publishing Group.

Birch, C. (2009). *The Creative Writer's Workbook. A Sourcebook for Realising Your Creativity and Finding Your True Writer's Voice*. 4th edition. UK: How to Content.

Brown, J.S., & Duguid, P. (1998). Organizing knowledge. *California Management Review*, 40(3), 90–111.

Bratitsis, Th., Kotopoulos, T. & Mandila, K. (2012). Kindergarten children's motivation and collaboration being triggered via computers while creating digital stories: A case study. Στο *International Journal of Knowledge and Learning* 8(3/4), (σσ. 239 - 258).

Burmark, L. (2004). Visual presentations that prompt, flash & transform. *Media and Methods*, 40(6), 4–5.

Chatman, S. (1978). *Story and Discourse: Narrative Structure in Fiction and Film*. Cornell University Press.

Demetriou, K. (2023). Strengths and weaknesses of using educational technology in inclusive settings with limited available resources: reflections on a classroom-based computer-mediated collaborative learning approach. Στο *International Journal of Learning Technology*, 18(3), 279-303.

Donnelly D. J. (2009). *Establishing Creative Writing Studies as an Academic Discipline*, University of South Florida University of South Florida Scholar Commons Graduate Theses and Dissertations Graduate School.

Egan, K. (1989). *Teaching as story telling*. Chicago: University of Chicago Press.

Lathem, S.A. (2005) Learning communities and digital storytelling: new media for ancient tradition. Στο *Proceedings of Society for Information Technology & Teacher Education International Conference 2005*, επιμ. Crawford, C., et al. (pp. 2286-2291).Chesapeake, VA: AACE.

Murphy, A. et al. (2011). Geography. Encyclopedic Entry. National Geographic. Διαθέσιμο στο: <https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/geography/> [Πρόσβαση 03/01/2024].

Norte, S. & Castilho, N. & Condado, P. A. & Lobo, F. G. (2005). GoGoBoard and Logo programming for helping people with disabilities. Στο *Proceedings of EuroLogo 2005: Digital Tools for Lifelong Learning*, Warsaw, Poland, August 28-31, 2005.

Robin, B. (2006). The educational uses of digital storytelling. Στο *Proceedings of Society for Information Technology & Teacher Education International Conference 2006*, επιμ. Crawford C. et al (pp. 709- 716). Chesapeake, VA: AACE.

Robin, B. (2008). Digital Storytelling: A Powerful Technology Tool for the 21st Century Classroom. *Theory Into Practice* 47(3):220-228.

Robin, B. R. & McNeil, S. G. (2012). What educators should know about teaching digital storytelling. *Digital Education Review* 22 (37-51).

Salavati, S. (2016). *Use of digital technologies in education: The complexity of teachers' everyday practice*. Sweden: Linnaeus University Press.

Ιστοσελίδες

<https://www.storycenter.org/>, Επίσημη ιστοσελίδα Storycenter, listen deeply...tell stories [Προβολή 02/01/2024].

<https://voicethread.com/>, Επίσημη ιστοσελίδα voicethread [Προβολή 03/01/2024].

<https://www.story-maker.org/>, Επίσημη ιστοσελίδα story-maker [Προβολή 03/01/2024].

<https://www.techsmith.com/video-editor.htm>, Επίσημη ιστοσελίδα techsmith [Προβολή 03/01/2024].

https://www.canva.com/el_gr/, Επίσημη ιστοσελίδα canva [Προβολή 03/01/2024].

<https://storybird.com/>, Επίσημη ιστοσελίδα storybird [Προβολή 03/01/2024].

<https://www.audacityteam.org>, Επίσημη ιστοσελίδα storybird [Προβολή 03/01/2024].

Παράρτημα

Η παρούσα εργασία που εκπονήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.

Συνοδεύεται από το ακουστικό υλικό σε μορφή mp3 ενσωματωμένο σε αρχείο powerpoint.

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.